

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume 29 Nisan / April 2025 Sayı / No. 2

**KURUMSAL YÖNETİM KAPSAMINDA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
RAPORLAMASI: DÜZENLEYİCİ PERSPEKTİFTEN HALKA AÇIK
ANONİM ŞİRKETLERDE RAPORLAMAYA İLİŞKİN GÜNCEL
STANDARTLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ**

CLIMATE CHANGE REPORTING WITHIN THE SCOPE OF
CORPORATE GOVERNANCE: THE EVALUATION OF CURRENT
STANDARDS ON REPORTING IN PUBLIC JOINT STOCK
COMPANIES FROM A REGULATORY PERSPECTIVE

İrem TORE*

ÖZET

İklim değişikliği finansal istikrar açısından yatırımcılar için riskler oluşturmaktadır. Piyasa aktörleri şirketlerden iklim değişikliği risklerini ve bu risklere karşı planladıkları faaliyetlerini açıklamalarını talep etmektedir. İklim değişikliğini şirketler hukuku perspektifinden ele alan bu makale, Sermaye Piyasası Kurulu'nun şirketlerin sorumluluğu konusunda bir rehber olan kurumsal yönetim ilkelerine sürdürülebilirlik hususunda yaptığı ekleme sonucu gündeme gelen iklim değişikliği raporlamasının incelenmesi ve geliştirilebilmesi adına öneriler sunmayı amaçlamaktadır. İklim değişikliğinden dolayı yatırımlarının karşı karşıya olduğu risklerin farkında olan yatırımcılar, iklim değişikliğiyle ilgili riskleri en aza indirmek için tutarlı ve karşılaştırılabilir bilgiye ihtiyaç duymaktadır. İklim değişikliği raporlamasının standart hale getirilmesi, yatırımcıların bu risklere ilişkin kendi kararlarını vermelerinde önemli bir araçtır. Bu çalışma Kamu Gözetimi, Muhasebe

* **Dr. Öğr. Üyesi,** Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı/ADANA, **E-Posta:** itore@atu.edu.tr, **ORCID:** 0000-0002-2359-7685, **DOI:** 10.34246/ahbvuhfd.1463154.

- **Atıf Şekli / Cite As:** Tore, İrem, “Kurumsal Yönetim Kapsamında İklim Değişikliği Raporlaması: Düzenleyici Perspektiften Halka Açık Anonim Şirketlerde Raporlamaya İlişkin Güncel Standartların Değerlendirilmesi” HBV-HFD, 2025, C. 29, S. 2, s. 493-534.
- **İntihal / Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

ve Denetim Standartları Kurumu tarafından 1 Ocak 2024 tarihinde şirketlerin iklim değişikliği raporlamasına yönelik olarak uygulanabilecek Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarından TSRS-S2 standartlarını incelemekte ve geliştirilebilmesi için öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Halka açık anonim şirketler, Sürdürülebilirlik raporlama standartları, Kurumsal yönetim, İklim raporlaması.

ABSTRACT

Climate change poses risks to investors in terms of financial stability. Market actors demand companies to disclose their climate change risks and their planned activities against these risks. This article, which deals with climate change from the perspective of corporate law, aims to examine and offer suggestions for improving climate change reporting, which came into force as a result of the Capital Markets Board's addition on sustainability to the corporate governance principles, a guide on the responsibility of companies. Investors who are aware of the risks their investments face due to climate change need consistent and comparable information to minimize climate-related risks. Standardizing climate change reporting is an important tool for investors to make their own decisions regarding these risks. This study examines the TSRS-S2 standards, one of the Turkish Sustainability Reporting Standards, which came into force on January 1, 2024 by the Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority in order to be applied to companies' climate change disclosure, and offers suggestions for their development.

Keywords: Climate change, Public joint stock companies, Sustainability reporting standards, Corporate governance, Climate reporting.

EXTENDED ABSTRACT

The purpose of a company today extends beyond merely maximizing profits or increasing shareholder value. The concept of "creating shared value" has emerged, combining traditional goals with the aim of benefiting society. This approach suggests that it is not enough for a company to equitably share the value it creates among shareholders; instead, it aims to generate additional value by considering the interests of all stakeholders. This shift has transformed the single-bottom-line profit focus into a triple-bottom-line profit principle that encompasses social, environmental, and financial performance. Thus, the goal of publicly traded joint-stock companies should be to balance these three dimensions: maximizing shareholder profits, acting with social responsibility by considering the interests of the company and its stakeholders, protecting the environment, and contributing to the economy by saving resources and respecting human rights. As a result, the primary source used to evaluate the performance of publicly traded joint stock companies is no longer just financial statements, but also environmental, social, and governance (ESG) data.

Climate change poses significant financial risks for investors. As it is not mandatory

for companies to provide information regarding their responsibilities towards climate change through financial statements, stakeholders do not receive adequate information on this matter. Even if a company voluntarily discloses information related to its climate change responsibilities—such as reducing greenhouse gas emissions, mitigating the negative impacts of its activities on people and the planet, and enhancing the resilience of its supply chains—the lack of a standardized format leads to uncertainties regarding the form and content of these disclosures. Consequently, the shared information is not comparable. This study is based on the premise that companies, as part of society, also have responsibilities regarding climate change. It aims to examine and offer suggestions for improving climate change reporting.

In 2020, the Capital Markets Board of Türkiye (CMB) published the Sustainability Principles Compliance Framework, which requires companies to disclose their activities and risks in the ESG areas based on the “comply or explain” principle. However, uncertainties regarding the form and content of these disclosures necessitate standardization for consistency and comparability. On January 1, 2024, the Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority (KGK) implemented Turkish Sustainability Reporting Standard - Climate-Related Disclosures (TSRS-S2) under the Turkish Sustainability Reporting Standards, mandating companies to report their climate change risks. This regulation marks an important step towards consistent and comparable reporting on climate change and risk mitigation for publicly traded companies. It also raises awareness, encouraging companies to develop policies that integrate climate risk into their internal processes. However, there is room for further development to enhance the implementation.

Climate-related disclosures encompass climate risks, climate planning and strategies, sustainability and transition tactics, governance, and oversight. A critical point open to criticism is the emphasis that risks reasonably expected to affect the company's financial adequacy should be reported. In other words, climate-related reporting is deemed necessary when it is expected to reasonably affect cash flows, access to finance, and capital costs. It can be stated that the significant information is left to the company's own assessment and that there are no binding criteria for this. On the other hand, the inclusion of criteria for the disclosure of quantitative targets related to climate change in the standards provides a legal advantage to companies. This is because it facilitates companies' compliance with potential legal regulations that require necessary measurements and their disclosure specifically related to climate change.

Moreover, creating legal regulations for climate disclosures poses limitations, including the risk of misinformation due to the complexity of climate science. Regulators must ensure the accuracy, consistency and scientific feasibility of disclosed strategies, requiring CMB to employ more sustainability auditors. However, finding qualified experts in the field of sustainability auditing is another limitation. To overcome these limitations, it is proposed that preparing a regulation on sustainability assurance

auditing that outlines the procedures and principles of the audit process, authorized auditors, their qualifications, and licensing education will be a step towards addressing potential issues that may arise in the process.

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi md.1/2 iklim değişikliğini *“karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik”* olarak tanımlamaktadır¹. İklim değişikliği günümüzün en büyük endişelerinden biridir².

Bu çalışma toplumun bir parçasını oluşturan şirketlerin de iklim değişikliğine ilişkin yükümlülüğü olduğu kabulünden yola çıkmaktadır. Yakın zamana kadar şirketlerin sorumluluğu ve iklim değişikliği birbiri ile ilişkilendirilmeyen alanlar olarak algılanmaktaydı³. Şirketler sadece kâr elde etmek ve iş hedeflerine ulaşmak, yani tek boyutlu kârlılık, gibi temel bir tarihsel amaç üzerinden tanımlanırken şirketlerin iklim değişikliği ile ilişkisi geleneksel olarak *“çevrenin korunması”* sorumluluğu olarak anlaşılmaktaydı. Bu iki alan arasındaki bağlantı zayıf olduğundan, ne özel hukukun aktörü olan şirketler ne de yasa koyucular şirketler için iklim değişikliğini bir risk nedeni olarak görmüştür. Konuya sıklıkla kurumsal sosyal sorumluluk açısından yaklaşılmıştır. Diğer yandan şirketler mevcut hukuk kurallarıyla bağlıdır ve bu çerçevede bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin korunmasını sağlamakla yükümlüdürler. Örneğin, T.C. Anayasası md. 56 çevrenin korunmasını sosyal ve ekonomik haklar kapsamında düzenlemiş ve devlete pozitif bir yükümlülük yüklemiştir. Anayasa Mahkemesi’nin 29.11.2012 tarihli bir kararında md. 56 *“çevrenin geliştirilmesi, çevre sağlığının korunması ve çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik her türlü tedbiri almak Devletin temel ödevlerindendir. Bu amaçla Devlet, çevrenin korunmasını*

¹ United Nations Framework Convention on Climate Change, 1992, (https://unfccc.int/files/essential_background/background_publications_htmlpdf/application/pdf/conveng.pdf, Erişim Tarihi: 20.01.2025)

² Busch/Bassen/Lewandowski/Sump, s. 167, Cosma/Principale/Venturelli, s. 1347, World Economic Forum (WEF), The Global Risks Report 2021, 16th ed., 202, s. 12, (<https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2021>, Erişim Tarihi: 31.03.2024).

³ Johnston/Sjåfjell, s. 396-401.

sağlamak için etkili bir maddi hukuk düzeni oluşturmak ve öngörülen maddi hukuku uygulamak üzere gereken teşkilatı kurmakla yükümlüdür” şeklinde değerlendirilmektedir⁴. Anayasa Mahkemesi’nin 24.05.2012 tarihli başka bir kararında ise md.56’da belirtilen görevlerin somut tedbirlerle nasıl yerine getirileceği yasa koyucunun takdirinde olduğu belirtilmiştir⁵. Bu doğrultuda, çevre korunması için devletin olumlu edimlerde bulunması ve somut önlemler alması gerektiği Anayasa Mahkemesi tarafından da vurgulanmıştır. Anayasa dışında 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu ve 2872 Sayılı Çevre Kanunu’nda iklim değişikliği ifadesine doğrudan yer verilmiştir. 2872 Sayılı Çevre Kanunu md. 3(h) iklim değişikliği ile mücadele etmek için uyulması zorunlu standartların, teşvik ve geri kazanım katılım payı gibi piyasaya dayalı mekanizmaların, ekonomik araçlar ve teşviklerin kullanılacağını öngörmektedir. İklim değişikliğinin bir risk teşkil ettiği yönündeki görüşlerin artmasıyla birlikte iklim değişikliği alanında uluslararası düzenlemelerin de ön plana çıktığı görülmektedir. Bu uluslararası düzenlemelerin başında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi⁶, Kyoto Protokolü⁷ ve Paris Anlaşması⁸ gelmektedir.

Son yıllarda sadece şirketin net kârına odaklanan tek boyutlu kârlılık anlayışının yerini şirketin sosyal, çevresel ve finansal performansını ele alan üç boyutlu kâr anlayışına bırakmasıyla iklim değişikliğiyle mücadelede şirketlerin rolü yeni bir odak noktası haline gelmiştir⁹. Yapılan araştırmalar yatırımcıların, düzenleyicilerin, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların, şirketlere iklim değişikliği risklerini ele alacak politikalar benimsemeleri konusunda baskı yaptıklarını göstermektedir¹⁰. Dünyanın en

⁴ AYM, T. 29.11.2012, E. 2001/106, K. 2012/192, RG: 02.04.2013, 28606 (mükerrer).

⁵ AYM, T. 24.05.2012, E. 2011/110, K. 2012/79, RG: 21.07.2012, 28360.

⁶ United Nations Framework Convention to Climate Change, 9 May 1992, 1771 UNTS, (<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁷ Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention to Climate Change, 11 December 1997, 2303 UNTS 162, (<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁸ Paris Agreement, December 12, 2015, in the annex of decision 1/CP.21, (https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁹ Gilligan/Vandenbergh, s. 4.

¹⁰ World Economic Forum, “How to Set Up Effective Climate Governance on Corporate Boards: Guiding Principles and Questions”, 2019, s. 3, (https://www3.weforum.org/docs/WEF_Creating_effective_climate_governance_on_corporate_boards.pdf, Erişim Tarihi: 07.03.2025), Bruno, s. 38.

büyük üç varlık yöneticisi olan *BlackRock* Yatırım Enstitüsü, *Vanguard* ve *State Street*, ayrıca Kaliforniya Kamu Çalışanlarının Emeklilik Sistemi (*CalPERS*), Kaliforniya Eyalet Öğretmenleri Emeklilik Sistemi (*CalSTRS*) ve Japonya, İsveç ve Hollanda'nın devlet emeklilik fonları dahil olmak üzere 43 küresel kurumsal yatırım firmasından 70 üst düzey yöneticiyle yapılan görüşmeler sonucunda, sera gazı emisyonları, kirlilik yükleri, iklim değişikliği kaynaklı sağlık riskleri ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelme gibi konuların uzun vadeli yatırımcılar için çok daha önemli hale geldiği tespit edilmiştir¹¹. Görüşme sonunda fon yöneticilerinin karşılaştığı sorunlardan birinin iklim değişikliği risklerine yönelik karşılaştırılabilir bilgiye ulaşamamaları olduğu tespit edilmiştir. İklim değişikliğiyle mücadelede etkili ve bütüncül bir yaklaşım bekleyen fon yöneticileri, şirket yönetiminin bu konuda sorumluluk almasını, raporlama yapmasını ve raporlama seçeneklerinin ve kapsamının doğru belirlenmesi talep etmektedirler. Güvenilir veri toplanması ve yönetimi, iklim risklerinin değerlendirilebilmesi için önemli bir unsurdur. Bu doğrultuda hazırlanacak iklim değişikliği raporlarının denetim ve güvence yetkinliğinin artırılması için yasal düzenlemelerin yapılması, finans sektörünün iklim değişikliği ile mücadele gereksinimlerine uyum sağlayabilmesi için fon yöneticilerinin beklentileri arasında yer almaktadır. Fon yöneticileri bu bilgilere yönelik standartların geliştirilmesinin faydalı olacağı kanaatinde olduklarını belirtmiştir¹². Ayrıca, dünya genelinde şirketlere karşı açılan iklim davalarının artması şirketlerin bu bağlamdaki sorumluluklarının da artışı anlamına gelmektedir¹³. Bütün bunlar, paydaşların şirketten beklentilerinin kâr maksimizasyonunun ötesine geçerek iklim değişikliği riskine karşı politika geliştirme konusunda sorumluluk sahibi olmalarını beklediklerini göstermektedir.

Finansal raporlar, kurumsal raporlama sürecinin ilk adımını oluşturur ve şirketlerin yatırımcılarıyla iletişim kurması için önemli bir araçtır. Ancak muhasebe ilkelerine göre şirketin finansal durumunu gösteren ve borç ve alacakları raporlayan geleneksel raporlama sosyal, çevresel ve yönetsel maliyetleri yansıtmaz¹⁴. Dolayısıyla, iklim değişikliği ile mücadele konusunda şirketlerin yapmış olduğu faaliyetler geleneksel finansal tablolar aracılığıyla paydaşlara yansıtılamamaktadır. Entegre raporlama, şirketlerin paydaşlarına

¹¹ Eccles/Klimenko s. 108.

¹² Eccles/Klimenko, s. 116, dn. 11.

¹³ Javier, s. 103.

¹⁴ Monks/Minnow, s. 79.

çevresel, sosyal ve yönetim konularında kurumsal faaliyetlerini finansal performansı ile ilişkilendirerek göstermeyi amaçlayan kamuya açık raporlar olarak tanımlanabilir¹⁵. Yani entegre raporlama, finansal ve finansal olmayan bilgilerin bir bütün olarak sunulmasını sağlar. Şirketlerin operasyonlarının çevreyi nasıl etkilediğine dair daha bütünsel bir bakış açısı sunarak, finansal olmayan bilgilerin raporlanması, yatırımcılara kurumsal faaliyetlerin çevre üzerindeki etkileri hakkında önemli bilgiler sağlar. Bu bilgilerin raporlanması konusunda karşılaşılan bir sorun, şirketlerin yıllık raporlarında hangi tür finansal olmayan bilgilerin dahil edileceğini belirleyen standartların eksikliğidir. Yerel yasama organları için örnek teşkil edebilecek uluslararası araçlar bulunmaktadır¹⁶. Ancak, bu araçların çoğunlukla bağlayıcı olmaması ve hukuki bir yaptırımı olmaması nedeniyle, finansal olmayan bilgilerin açıklanması gönüllülük esasına dayanmaktadır. Türkiye’de finansal olmayan bilgileri raporlamak zorunlu değildir. Ancak, halka açık şirketler, kurumsal yönetim ilkeleri gereklilikleri doğrultusunda gönüllü olarak finansal olmayan bilgileri de raporlamayı yapmayı tercih edebilirler. Bir şirket sera gazı emisyonunu ve dolayısıyla faaliyetlerinin insanlar ve dünya üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve iklim değişikliği risklerini ele alarak buna uyum sağlamak için tedarik zincirlerinin dayanıklılığını güçlendirmek gibi iklim değişikliği sorumluluğuna ilişkin bilgileri gönüllü olarak açıklasa dahi, yeknesak bir format belirlenmemiş olması açıklamanın şekli ve içeriğine ilişkin belirsizlikler ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle paylaşılan bilgi kıyaslanabilir bir bilgi olmamaktadır.

Sürdürülebilir iş davranışını zorunlu kılan özel düzenlemeler, iklim değişikliği de dahil olmak üzere, pek çok alanda eksiktir¹⁷. Ayrıca, insan haklarına yönelik kurumsal davranışa ilişkin uluslararası kabul görmüş standartlar ve yönergelerin mevcut versiyonlarında özel olarak iklim

¹⁵ Saban/Vargün/ Gürkan, s. 916.

¹⁶ United Nations Human Rights Council: “Guiding Principles On Business And Human Rights: Implementing The United Nations “Protect, Respect And Remedy” Framework”. UN Doc. A/HRC/17/31 (21 March 2011), (https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinessshr_en.pdf, Erişim Tarihi: 10.01.2025), OECD, ‘OECD Guidelines for Multinational Enterprises’, 2011, (<https://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2025), OECD, ‘OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct’, 2018, (www.oecd.org/investment/duo-diligence-guidance-for-responsible-business-conduct.htm, Erişim Tarihi: 10.01.2025)

¹⁷ Chiu, s. 521.

değişikliğine atıfta bulunulmamaktadır¹⁸. Bu düzenleyici boşluk şirketlerin iklim üzerindeki olumsuz etkileri ve bunun doğurduğu risklerin nasıl azaltılacağına dair tartışmaları da gündeme getirmektedir. İklim değişikliği bağlamında kurumsal sorumluluk, politika belirleyicilerin giderek daha fazla ilgisini çekerken, bu yeni hukuki meselenin mevcut hukuki çerçeve içerisinde nasıl bağlamlandırılacağı sorusunu gündeme getirmektedir. Kurumsal yönetim bir şirketin nasıl yönetileceğine ve kontrol edileceğine ilişkin ilkeler bütünüdür¹⁹. Bu ilkeler doğrultusunda şirketlerin iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik hedefleri ve politikaları belirlenebilir. Bu amaçla kurumsal yönetim, iklim değişikliğiyle ilgili çeşitli eğilimleri hukuki alanda bağlamsallaştırmanın bir aracı olarak kullanılabilir.

Zayıf kurumsal yönetimin hissedar değeri üzerindeki olumsuz etkisini göz önüne alan Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunu (KGK) 1 Ocak 2024 tarihinde şirketlerin iklim değişikliğiyle ilgili riskleri açıklanmasına yönelik uygulayabileceği Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarından TSRS-S2 raporlama standartlarını yürürlüğe koymuştur. Belirlenen standartlar İklimle İlişkili Finansal Açıklamalar Görev Gücü'nün (TCFD) tavsiyelerine dayanmaktadır²⁰. TSRS-S2 bir şirketin kısa, orta veya uzun vadede finansmana erişimini veya sermaye maliyetini etkilemesi beklenen iklimle ilgili risklerin belirli bir standartta açıklanmasına ve iklimle ilgili risklerin finansmana olan etkisinin raporlanmasına ilişkin temel içeriği belirlemektedir. TSRS-S2 raporlama standartları, iklimle ilgili riskler konusunda şeffaflığı artırmayı hedefler, böylece iklim değişikliğinin finansal performans üzerindeki potansiyel etkilerini anlayan yatırımcılar ve diğer paydaşlar bilinçli kararlar alabilirler. Ayrıca, standartlar farklı şirketler ve sektörler arasında tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik sağlayan bir raporlama yaklaşımı sunmayı amaçlamaktadır. Raporlamanın içeriğinde şirket yönetiminin iklimle ilgili riskleri nasıl denetleyip yönettiği, iklimle ilgili risklerin finansal planlama üzerindeki gerçek ve potansiyel etkileri, iklimle ilgili riskleri belirleme, değerlendirme ve yönetme süreçleri ve iklimle ilgili riskleri değerlendirmek ve yönetmek için kullanılan metrikler ve hedefler yer

¹⁸ Tore, s.1528

¹⁹ Report of the Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance (1992), para.2.5., (<https://www.ecgi.global/sites/default/files/codes/documents/cadbury.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)

²⁰ Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (2017), (<https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)

almaktadır.

Son dönemde uluslararası finans piyasalarında sürdürülebilir finansal ürünlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Sürdürülebilir finansmana ilişkin yasal altyapı, doğrulama ve raporlama faaliyetleri, finansmanın Türkiye ekonomisine yönlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır²¹. Bu durum, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki açıklamalarını, finansal tablolarda sunulan veriler kadar önemli hale getirmiştir. Bu önem doğrultusunda, şirketlerin çevresel, sosyal ve yönetim hususlarına dair bilgilerini içeren sürdürülebilirlik raporlarında karşılaştırılabilirlik, şeffaflık ve güvenilirliğin sağlanması elzemdir. Sürdürülebilirlik raporlarında karşılaştırılabilirlik, şeffaflık ve güvenilirlik ancak küresel geçerliliği olan ortak bir raporlama dilinin kullanılmasıyla mümkün olacaktır. Bu doğrultuda TSRS-S2 ile amaçlanan bir şirketin iklimle ilgili risklerini ve iklim değişikliğiyle mücadeleyle yönelik faaliyetlerini dürüst resim ilkesine uygun şekilde yansıtmadır.

İklim değişikliğini şirketler hukuku perspektifinden ele alan bu makale, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nın şirketlerin sorumluluğu konusunda bir rehber olan Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne²² sürdürülebilirlik hususunda yaptığı ekleme sonucu gündeme gelen iklim değişikliği raporlamasının incelenmesi ve geliştirilebilmesi adına öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla başlangıç noktası olarak şirketin toplumdaki rolünün ne olduğu sorgulanmalıdır: şirket sadece hissedarların kâr maksimizasyonuna mı odaklanmalıdır, yoksa diğer paydaşların çıkarları da dikkate alınmalı mıdır? Bu çalışmanın ilk bölümü şirketin değişen amaçları doğrultusunda iklim değişikliği sorumluluğunun şirketlere yayılmasının nedenlerine ilişkin teorik çerçeveyi ele almaktadır. İkinci bölüm iklim değişikliği riskinin arka planını ele alarak bu riskin dolaylı olarak bir finansal risk oluşturduğu ve raporlamaya neden ihtiyaç duyulduğu açıklanmıştır. Takip eden bölümde şirketlerin iklim değişikliği açıklanmasına yönelik olarak uygulanabilecek TSRS-S2 standartları incelenmekte ve geliştirilebilmesi için öneriler sunulmaktadır.

I. HALKA AÇIK ŞİRKET AMACININ DEĞERLENDİRİLMESİ:

²¹ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı 12. Kalkınma Planı (2024-2028), s.18 para.119, (https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf, Erişim Tarihi: 10.01.2025)

²² Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1) R.G. Tarihi: 3.1.2014, S. 28871, (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19225&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

TEK BOYUTLU KÂRLILIK İLKESİNDEN ÜÇ BOYUTLU KÂRLILIĞA

Anonim şirketler ekonominin itici gücüdür. Şirketler hukuku, şirket ile yönetimi, hissedarları, kârı ve verimliliği arasındaki ilişkiyi ele alır. Tarihsel gelişimi göz önüne alındığında şirketin toplum üzerinde finansal olmayan -sosyal- bir etkisinin bulunup bulunmadığı veya varsa bu etkinin nasıl iyileştirilebileceğine yönelik bir değerlendirme şirketler hukuku bağlamında ele alınmamış, yasal düzenlemeler şirketin amacının ‘kâr maksimizasyonu’ olduğu anlayışıyla yapılmıştır²³.

Klasik finans anlayışına göre de şirketlerin temel amacı kâr maksimizasyonudur.²⁴ Kâr, muhasebe kurallarına göre hesaplanan bir kavramdır. Tek boyutlu kârlılık anlayışına göre kâr, finansman maliyeti, sermaye maliyeti ve de finansal olmayan riskler dikkate alınmadan hesaplanır. Ancak, bilgili bir yatırımcı açısından tek boyutlu kârlılık hissedarlar için ekonomik değerin maksimize edilip edilmediği hususunda yeterince bilgilendirici değildir. Bu nedenle, şirketin kârlılığını ve yönetim etkinliğini değerlendirmek için tek boyuta dayanan “net kârlılık” anlayışı 90’lı yılların sonunda yerini “pay sahipliği değerinin artırılması” anlayışına bırakmıştır²⁵. Pay sahipliği değeri, şirketin pay sahiplerine sağlayacağı en yüksek finansal geri dönüşü ifade eder. Pay sahipliği değerinin maksimize edilmesi, şirket kârının yanı sıra hisse senedinin piyasa değerinin de en üst seviyeye ulaşması ile gerçekleşir. Nitekim, yatırımcıyı yatırım yapmaya yönlendiren temel nedenlerden birisi de kâr elde etme beklentisidir. Bu anlayışın mevzuatımızda da yer aldığını söylemek mümkündür. Örneğin, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (TTK) 374. maddesi dolaylı olarak kâr elde etme amacına hizmet etmektedir. Buna göre “*yönetim kurulu kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir.*”. İşletme konusu, şirketlerin amaçlarına ulaşmak üzere faaliyet gösterdikleri alandır. Başka bir ifade ile şirketin kâr elde etme amacını

²³ Enriques/Hansmann/Kraakman/Pargendler, s. 107.

²⁴ Schrader, s. 592, Pulaşlı, 2016, s. 23, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 436, 899, Kırca/Şehirali Çelik/Manavgat, s.57, Karşlıoğlu, s. 187, Gürbüz Usluel, s. 9, Ayhan/Çağlar/Özdamar, s.33, Şener, s.7. Ayrıca bkn. 11. HD., T. 26.12.2017, E. 2016/8800, K. 2017/7610, “Her ticaret şirketi gibi anonim şirketin nihai amacı da kâr elde etme ve bunu dağıtmak olup ...”, 11. HD., T. 24.2.2021, E. 2019/2297, K. 2021/1673, 11. HD., T. 19.1.2022, E. 2020/1049 K. 2022/427 (Lexpera, Erişim Tarihi 11 Ocak 2025).

²⁵ Pulaşlı, 2020, s. 6-7.

gerçekleştirmesi için somut olarak faaliyette bulunduğu iş koludur²⁶. Şirketin işletme konusunu gerçekleştirerek kâr elde etmesi adına, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, yapılması gerekli bütün iş ve işlemler için yönetim kurulu yetkilendirilmiştir. Dolayısıyla, şirketin amacı kâr elde etmek olduğuna göre yönetim kurulunun şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkili kılınması da kâr elde etme amacına hizmet etmektedir. Benzer şekilde TTK md. 391/c'nin gerekçesinde, pay sahiplerinin özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden, bu hakların kullanılmasını kısıtlayan veya zorlaştıran batıl kararlara örnek olarak, kâr elde etmek ve paylaşmak amacının ortadan kaldırılması verilmektedir. Bu durum, kanun koyucunun kâr amacı gütmeye ilkesini sıkı hukuk kuralları ile düzenlediğini göstermektedir. Pay sahipliği değerini en üst düzeye çıkarmaya yönelik düzenlemeler ise çoğunlukla esnek hukuk olarak anılan ve “uy ya da açıkla” ilkesine dayanan Kurumsal Yönetim İlkeleri içerisinde yer bulmuştur²⁷.

Günümüzde ise şirketin amacının kârı maksimize etmek veya hissedar değerini artırmanın ötesine geçtiğini söylemek mümkündür. Bu geleneksel amaçları topluma fayda sağlamak amacı ile birleştirmenin bir yolu olarak “ortak değer yaratma” anlayışı öne sürülmüştür²⁸. Bu anlayışa göre şirketin yarattığı değer hissedarlar arasında adil bir şekilde paylaşılması yeterli değildir. Ortak değer yaratmak için tüm paydaşların çıkarları göz önüne alınarak daha fazla katma değer yaratılması amaçlanır²⁹. Böylece, sadece şirketin net kârına odaklanan tek boyutlu kârlılık anlayışı şirketin sosyal, çevresel ve finansal performans boyutlarını da ele alan üç boyutlu kâr ilkesine dönüşmüştür. Buna göre özellikle halka açık anonim şirketlerin amacı bu üç boyutu dengeli bir şekilde gerçekleştirmek olmalıdır; hissedar kârını maksimize etmek, şirketin ve paydaşların çıkarlarını gözeterek sosyal sorumlulukla davranmak, çevreyi korumak ve insan haklarına saygılı olmak

²⁶ Bingöl, s. 198.

²⁷ Pulaşlı, dn.25, s. 6-7, “Uy ya da açıkla” (*comply or explain*) ilkesi II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği’nde açıkça *compliance* kavramı olarak yer almamıştır. Tebliğ md. 7’de “Kurumsal yönetim ilkelerine uyum zorunluluğuna aykırılık halinde uygulanacak tedbirler” ve md. 8’de “kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporları” şeklinde ifade edilen uyum, *compliance* kavramını işaret etmektedir. *Compliance* kavramı için bkn. Paşlı, s. 317-334, Pulaşlı, 2019, s. 27-59, Yaşar, s.9-99, Erbaş s.1249, Kangal, s.75, Gürkaynak/Kama/Olgu/Ergün, s.145-152.

²⁸ Porter/Kramer, s. 89.

²⁹ Porter/Kramer, dn.28.

için kaynak tasarrufu sağlayarak ekonomiye katkıda bulunmak³⁰. Şirketlerin iklim değişikliği sorumluluğunu kamuyu aydınlatma açısından ele alan bu çalışma üç boyutlu kârlılık anlayışının son ayağı olan çevresel ve insan hakları sorumluluğuna odaklanmaktadır. Literatürde insan hakları ile insan kaynaklı iklim değişikliği arasındaki bağı ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır³¹. Türk literatüründe de şirketlerin insan hakları sorumluluğunu konu edinen çalışmalar vardır³². Şirketlerin iklim değişikliğine yönelik hukuki sorumluluğu ise kurumsal sosyal sorumluluk açısından ele alınmıştır³³. İklim değişikliği raporlamasını düzenleyici perspektiften ele alan çalışmaya rastlanmamıştır.

Şirketlerin finansal tablolarına finansal olmayan bilgileri dahil ederek yalnızca hissedarlara değil, tüm paydaşlara karşı sorumlu olmaları gerektiği görüşü³⁴ uzun yıllar önce öne sürülmüş olmasına rağmen paydaş odaklı hesap verebilirlik, hissedar değerini düşüreceği gerekçesi ile eleştirilmiştir. Ancak, günümüzde şirket performansının sadece finansal verilerle değerlendirilmesi anlayışından uzaklaşmış ve yatırımcılar, çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki risklerin şirket performansına etkisini değerlendirmelerine imkân tanıyan verileri talep etmeye başlamışlardır. Öte yandan iklim krizinin sebep olduğu küresel ısınma, biyoçeşitlilik kaybı, kuraklık riski, gelir adaletsizliği gibi konuların doğurduğu finansal, sosyal ve çevresel sorunların göz ardı edilemez boyutlara gelmesiyle, yatırımcılar zaman içinde bu konuda daha duyarlı ve bilinçli hâle gelmeye başlamıştır³⁵. Yaşanan bu süreç, gelişmiş ülkelerdeki birçok yatırımcıyı, şirketlerin iklim değişikliğine duyarlılıklarını ve sürdürülebilir ekonomiye entegre olabilmek için hedefler belirlemelerini yatırım kriterleri arasında değerlendirmeye sevk etmiştir³⁶. Bu durum, iklim değişikliğinin artık sadece çevresel bir risk değil, aynı zamanda finansal bir risk olarak kabul edildiğini ortaya koymaktadır.

³⁰ Pulaşlı, s. 9, dn. 25.

³¹ McInerney-Lankford, s. 431-437, Bodansky, s. 511-524, Roschmann, s. 201-378, Engürülü, s. 1007-1054, Çakan, s. 19-44.

³² Tore, dn. 18, Pulaşlı, dn. 25, Yücel Dericiler, s.28-120, Atılgan Pazvantoğlu, s. 1131-1155, Can/ Yücel s.105-127, Yıldırım, s. 63-93, Kıvılcım, s. 87-122, Oral, (https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=VExtiZuwj3th9JVvT5MarA&no=Y16sf6lveCThl_Y0gT2rNA, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

³³ Özer, s. 249 vd.

³⁴ Gray/Owen/Maunders, s. 129.

³⁵ Sternberg, s. 88-106.

³⁶ Koons, s. 332-333, Peterson/McKinstry/Dernbach, s. 228.

II. FİNANSAL BİR RİSK OLARAK İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

Dünya atmosferi içinde bulunan ozon tabakası güneş ışınlarını süzerek dünyayı bu ışınların zararlı etkilerinden korumaktadır. Ancak, sera gazları ozon tabakasının incelmesine sebep olmaktadır. Sera gazı salımı temel olarak kömür, petrol, doğal gaz gibi fosil yakıtların yakılmasından, yani insan faktöründen, kaynaklanmaktadır. İnsan faaliyetlerinin neden olduğu antropojenik (insan kaynaklı) emisyonlar, atmosferdeki sera gazı konsantrasyonunu artırarak yer kürenin ısısını yükseltir ve bu sıcaklık artışı iklim değişikliğine yol açar; bu süreçte, sera gazı miktarı üzerinden insan faaliyetlerinin doğaya verdiği zarar, karbon emisyonu olarak ifade edilir³⁷. İklim değişikliği, hükümetleri düşük karbonlu ekonomiye geçişi hızlandırma konusunda harekete geçirmiştir. İklim değişikliğine ilişkin finansal kaygılar, dönemin İngiltere Merkez Bankası Başkanı *Mark Carney*'nin Eylül 2015'te yaptığı konuşmayla uluslararası bir öncelik haline gelmiştir. Konuşmasının Aralık 2015'te Paris İklim Anlaşması'nın imzalanmasından hemen önce gerçekleşmiş olması içeriği kadar zamanlamasını da önemli kılmaktadır. İklim değişikliğinin finansal sistem için oluşturduğu risklerin hesaba katılması gerektiğine vurgu yapan *Carney*, iklim değişikliği finansal istikrar açısından belirleyici bir faktör haline gelmeden önce önlem alınmazsa istikrarın sağlanması için çok geç olabileceğini belirtmiştir³⁸. *Carney*'nin konuşması iklim değişikliğinin finansal sistemler ve finansal istikrar açısından oluşturduğu risklerin yanı sıra iklim değişikliğinin yatırımcılar için oluşturduğu risklerin altını da çizmiştir. Ayrıca, finansal politika belirleyicilerin bu risklerle mücadelede oynayacağı kritik rolü ortaya koymuştur. Bu konuşma, G20 Finansal İstikrar Kurulu tarafından 2015 yılında İklimle İlgili Finansal Açıklamalar Çalışma Grubu'nun (*Task Force on Climate-Related Financial Disclosure*) oluşturulmasına öncülük etmiştir³⁹.

İklim krizinin önüne geçmek amacıyla iki yüze yakın ülke Paris İklim Anlaşmasını imzalamıştır. Anlaşma, insan kaynaklı sera gazı salımlarının neden olduğu küresel sıcaklık artışını uzun vadede, sanayileşme öncesi döneme kıyasla 2°C çok daha altında bir seviyede sınırlamayı hedeflemekte; bu konuda 1,5°C sınırının aşılmasının öneminde dikkat çekmektedir⁴⁰.

³⁷ Türkoğlu, s. 332, Göksel, s. 55 vd., Dağlı, s.30-42, Sevcan Artun, s.15-48.

³⁸ Carney, s.3, (<https://www.bis.org/review/r151009a.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

³⁹ Benjamin, s.173.

⁴⁰ Paris Agreement to the United Nations Convention on Climate Change Md. 2, para. 1(a), 12 Aralık 2015.

2018 yılında Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli tarafından 1,5°C'lik bir ısınmaya karşı 2,0°C'lik ısınmanın etkilerine ilişkin özel bir rapor yayınlanmıştır.⁴¹ Raporun sonucuna göre aşırı sıcaklıklar, kuraklıklar, şiddetli yağış olayları, seller, deniz seviyesindeki yükselme, biyolojik çeşitlilik ve ekosistemler üzerindeki etkiler, insan sağlığı, tarımsal verimlilik, su stresi ve ekonomik büyüme alanlarında 1,5°C'lik ısınma ile 2,0°C'lik ısınma arasında “güçlü farklar” olduğunu ve olası iklimsel etkiler açısından 1,5°C'lik bir ısınmanın 2°C'ye göre nispeten daha güvenli olacağını vurgulamaktadır. Rapor, ısınmayı 1,5°C'de sınırlandırabilecek emisyonlar ve uyum yolları belirlerken özel sektörün, kurumsal yatırımcıların, bankacılık sisteminin, sivil toplumun ve bilimsel kuruluşların iş birliğinin, küresel ısınmanın 1,5°C ile sınırlandırılmasına yönelik eylem ve müdahaleleri kolaylaştıracağını belirtmiştir⁴².

Öte yandan araştırmalar modern ekonominin temelini tamamen kömür ve fosil yakıtlara dayandırmanın finansal risklerini de ortaya koymaktadır. *Mercer*'in 2019 yılında yayınladığı iklim değişikliği ve düşük karbonlu ekonomiye geçişten kaynaklanan riskleri incelediği rapor bunlardan biridir⁴³. Raporda, iklim değişikliğinin çeşitli portföyler üzerindeki etkileri üç farklı senaryo kapsamında değerlendirilmiş, küresel ortalama sıcaklıklardaki artışın sanayi öncesi sıcaklıklara kıyasla 2100 yılına kadar sırasıyla 2°C, 3°C ve 4°C olması durumları incelenmiştir⁴⁴. Rapor, 2°C hedefine ulaşılan en iyi senaryoda uzun vadeli bir yatırımcı için fosil yakıtları kullanmayan veya sürdürülebilirlik teması kullanan şirket hisse senetlerine yatırım yapmanın potansiyel getirisinin yüksekliğini göz önüne alarak yatırımcılara iklim değişikliğine duyarlı şirketlere yatırım yapmalarını tavsiye etmiştir⁴⁵.

Piyasa aktörleri de iklim değişikliğini finansal bir risk olarak görmektedir. Dünyanın en büyük varlık yönetimi firması ve ABD'deki üç büyük fondan biri olan *BlackRock*'ın İcra Komitesi 2020'de paydaşlarına yönelik bir bildiri

⁴¹ The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), Special Report on Global Warming of 1.5 °C, (<https://www.ipcc.ch/sr15/>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁴² IPCC, Summary for Policymakers, s. 23, (https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2022/06/SPM_version_report_LR.pdf, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁴³ Mercer, Investing in a Time of Climate Change: The Sequel 11, 2019, (<https://info.mercer.com/rs/521-DEV-513/images/Climate-change-the-sequel-2019-full-report.pdf>, Erişim Tarihi:07.03.2025)

⁴⁴ Mercer, s. 82-83, dn. 43.

⁴⁵ Mercer, s. 6, dn. 43.

yayımlamıştır. Bildirinin ana temasını iklim değişikliğinin yaratacağı finansal riskler oluşturmaktadır. Bildirinin önemli bir bölümü iklim değişikliğinden kaynaklanan riskleri içeren raporlamaya yönelik standartlaştırılmış bir yaklaşımın hissedarlar için önemini vurgulamaktadır⁴⁶. Ayrıca, *BlackRock* emisyonların 2050 yılına kadar net sıfıra indirilmesinin “sadece bir iklim sorunu değil, aynı zamanda sermaye tahsisi veya yönetim tazminatından farklı olmayan temel bir yatırımcı sorunu olduğu” belirterek yatırım yaptığı şirketlerden iklim değişikliğinden kaynaklanan riskleri ve bu risklere yönelik aldığı tedbirleri açıklamalarını talep etmektedir. Aksi halde, şirketlerin iklim değişikliğinden kaynaklanan riskleri yeterince yönetmediği varsayılacak ve bu risklerle ilgili açıklamalar konusunda yeterli ilerleme kaydetmeyen şirketlerin yönetimine karşı oy kullanılarak yönetimi devralma teşebbüsü gerçekleştirileceğini belirtmiştir⁴⁷.

Yukarıda bahsedilenler, özellikle kurumsal yatırımcıların iklim değişikliğinin finansal etkileri konusunda artan endişelerini ve şirketlerden iklim eylemi faaliyetlerine ilişkin beklentilerini göstermektedir. Açıkça görülmektedir ki, halka açık anonim şirketler, pay sahiplerinin kârını maksimize etme amacından uzaklaşarak, üçlü kâr ilkesini benimsemek zorunda kalmaktadır. İklim riskinin yaygın bir finansal risk haline gelmesi, yatırımcıların bu riskten kaçınmalarını engellemektedir⁴⁸. Konumları, fiziksel altyapıları, iş modelleri, teknolojileri ve kurumsal yapıları nedeniyle, belirli sektörler ve hatta şirketler arasında riskin düzeyi ve ölçeği farklılık gösterebilir. Yatırımcılar, iklim değişikliği risklerinin şirketler için önemli bir finansal sorun olduğu ya da olabileceği durumlarda, şirketlerin bu riskler hakkında yapmış olduğu faaliyetler doğrultusunda karar vermek için zamanında ve doğru bilgiye ihtiyaç duyar. Şirketlerin kamuoyuna yaptığı açıklamalar, yatırımcıların değerlendirme yaparken kullandıkları temel kaynaklardır. Açıklamalar, yatırımcıların fosil yakıt yoğun endüstrilerden iklim açısından

⁴⁶ Letter from Larry Fink, Chairman and Chief Executive Officer, BlackRock, Larry Fink’s 2020 Letter to CEOs: A Fundamental Reshaping of Finance. (<https://www.blackrock.com/americas-offshore/en/larry-fink-ceo-letter>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)

⁴⁷ Mayıs 2021’de *BlackRock*, ikinci büyük yatırımcısı olduğu aktivist bir koruma fonu olan *Engine No. 1*’in birkaç *ExxonMobil* yöneticisini *Engine No. 1*’in adaylarıyla değiştirme yönündeki hareketini destekledi. 26 Mayıs 2021’de *Engine No. 1*’in adayları *ExxonMobil* hissedarları tarafından şirketin iklim değişikliği konusunda harekete geçmemesi ve şirketin karşı karşıya olduğu iklimle ilgili risklere ilişkin açıklama eksikliğinden memnun olmadıkları gerekçesiyle seçildiler.

⁴⁸ Sustainability Accounting Standards Board, Climate Risk Technical Bulletin, 2016, s. 8-9, (<https://perma.cc/XZ95-J5Y9>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)

güvenli, sürdürülebilir yatırımlara doğru aşamalı bir sermaye geçişi sağlamaları için bir yol haritası olabilir. Bilgi eksikliği yanlış fiyatlandırma ve sermayenin yanlış tahsisine yol açabilir. Bu nedenle, iklim değişikliğinin şirket faaliyetleri üzerindeki etkilerini ve bu konudaki politika ve stratejilerini kamuoyuyla paylaşırken, bilgilerin tutarlı ve anlamlı olması yatırımcılar için kritik öneme sahiptir. İklim raporlaması iklim değişikliği riskini tamamen ortadan kaldırmaya çare olmasa da açıklamaların standart hale getirilmesi, iklim değişikliğinin yönetilmesinde ve yatırımcıların bu risklere ilişkin kendi kararlarını vermelerinde önemli bir araçtır.

Türkiye’de de iklim değişikliğinin finansal bir risk teşkil ettiği görüşü hem doktrinde hem de politika belirleyicileri tarafından kabul edilmeye başlanmıştır.⁴⁹ Bu doğrultuda birtakım faaliyetlerde bulunulmuştur. Bu bağlamda iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum çalışmaları kapsamında ulusal ve uluslararası düzeyde politika, strateji ve eylemleri belirlemek, kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlamak amacıyla 2021 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının bağlı bir kuruluşu olarak İklim Değişikliği Başkanlığı kurulmuştur.⁵⁰ Hemen akabinde küresel sürdürülebilir yatırım akımlarından şirketlerin daha fazla pay almasının teşvik edilmesi için, 11. Kalkınma Planı, 2021 Ekonomi Reformları Paketi ve Paris İklim Anlaşması çerçevesinde, 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn) md. 1 ve md. 128/e hükümleri uyarınca “Yeşil Borçlanma Aracı, Sürdürülebilir Borçlanma Aracı, Yeşil Kira Sertifikası, Sürdürülebilir Kira Sertifikası Rehberi”⁵¹ ve “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”⁵² yayınlanmıştır. Bu düzenlemelerin sürdürülebilirlik konusunda önemli birer adım olduğu ve yatırımcıların yatırım kararını etkileyeceği düşünülmektedir. İklim değişikliği özelinde ise SPK’nın tutarlı ve karşılaştırılabilir açıklamalara yönelik düzenleyici işlemi kritik öneme sahip olacaktır. Kurul, payları borsada işlem gören halka açık ortaklıkların kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin usul ve

⁴⁹ Karatepe Kaya, s. 1663-1713.

⁵⁰ 29 Ekim 2021 tarihli 85 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211029-35.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁵¹ Sermaye Piyasası Kurulu 24/02/2022 tarihli ve 10/296 sayılı kararı ile yayımlanmıştır, (<https://spk.gov.tr/data/6231ce881b41c612808a3a1c/b2d06c64099c9e7e8877743afc7d2484.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁵² Sermaye Piyasası Kurulu 02/10/2020 tarihli ve 31262 sayılı kararı ile II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (II-17.1.a) ile yayımlanmıştır, (<https://spk.gov.tr/data/63a17b1a8f95db0fa40e3309/s%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20ilkeleri%20uyum%20cercevesi.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

esasları belirlemeye yetkilidir.⁵³ Böyle bir düzenleme, yatırımcıların güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda doğru ve zamanında bilgiye erişmelerini imkânlı kılarak yatırımcıların, sermaye piyasasında bilinçli ve doğru kararlar almasını sağlayacaktır. Bu durum, sermayenin doğru şirketlere yönlendirilmesini ve yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunmasını sağlayarak kanun koyucunun da amacına hizmet eder⁵⁴.

Bu düzenlemelerin her biri şirketlerin yanı sıra anonim şirket yönetim kurulunun görev ve sorumlulukları açısından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi halka açık ortaklıkların çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim çalışmalarını yürütürken açıklamaları beklenen temel ilkeleri içermektedir. Çerçevenin ana bileşenlerini sürdürülebilirlik hedeflerini ve stratejilerini belirlemek, sürdürülebilirlik projelerinin maliyetlerini analiz etmek, belirlenen sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma sürecini izlemek ve değerlendirmek ve sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak şirket politikaları güncellemek olduğu söylenebilir. Çerçeve, iklim değişikliği konusuyla ilgili şirketteki en üst düzey sorumlunun belirlenmesi, ilgili komitelerin kurulması ve görevlerinin belirlenmesi ve çevresel göstergeler ışığında çevresel etkileri ile ilgili bilgileri dönemsel olarak karşılaştırılabilir bir şekilde “uy ya da açıkla” prensibiyle raporlanması zorunlu tutulmaktadır. Bu nedenle TSRS-S2 iklim değişikliği raporlamasından bahsetmeden önce yöneticilerin TTK kapsamında sosyal sorumluluk konusundaki rol ve sorumluluklarının belirlenmesi gerekmektedir.

III. İKLİM RAPORLAMASI BAKIMINDAN TÜRK HUKUKUNDA YÖNETİM KURULUNUN GÖREV VE YETKİLERİ

Kurumsal sosyal sorumluluğa dair yapılan erken dönem akademik tartışmalar iş etiğine odaklanmıştır⁵⁵. Bu çalışmalar, şirketlerin kararlarını etik değerler çerçevesinde, topluma ve çevreye minimum zarar oluşturacak şekilde verdikleri sürece kurumsal sosyal sorumluluklarını yerine getirdiğini ifade etmektedir. Öğretide, kurumsal sosyal sorumluluğa artan bu ilgiye rağmen birkaç ülke hariç kurumsal sosyal sorumluluğun hukuk sistemlerinde

⁵³ 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, Kabul Tarihi: 6/12/2012, R.G. Tarih: 30/12/2012, md. 17(2)

⁵⁴ Sermaye Piyasası Kanunu, dn. 54, md. 1.

⁵⁵ Gültekin/Çelik/Aykanat, s.154, Yamak, s.168, Ararat, 2008, s. 271-285, Ertuna/Tükel, s. 145-172, Göcenoğlu/Onan, “Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Değerlendirme Raporu”, 2008, (http://www.iye.org.tr/wp-content/uploads/2012/12/KSS_Degerlendirme_Raporu_2008.pdf, Erişim Tarihi: 12.01.2025)

benimsenmesi konusunda bir isteksizlik bulunmaktadır⁵⁶. Benzer şekilde, Türk hukuk sisteminde de kurumsal sosyal sorumluluk konusunda kapsamlı düzenlemeler ve temel hükümler bulunmamaktadır. Kavram, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin Menfaat Sahipleri başlığı altında düzenlenmiş ve şirketlerin sosyal sorumluluklarına duyarlı olması, yasa, yönetmeliklere ve etik standartlara uyması tavsiye edilmiştir⁵⁷. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri içerisinde sosyal sorumluluğa tek bir maddede yer verilmiş olmasının nedeninin Türkiye'de kurumsal yönetim kavramının ortaya çıktığı ilk dönemlerde hissedar haklarını korumak maksadıyla şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanmasına ağırlık verilmesi olduğu söylenebilir. Ancak zaman içinde kurumsal sosyal sorumluluk da kurumsal yönetimin esaslı unsurları arasında sayılmaya başlanmış, şirket yöneticilerinin tüm paydaşların menfaatlerini karar alma sürecinde göz önünde bulundurmaları gerekliliği vurgulanmıştır⁵⁸. Şirketlerin ekonomik faaliyetlerde bulunmak amacıyla kurulması, her ne pahasına olursa olsun maksimum kâr elde etmeyi hedefledikleri anlamına gelmemelidir ve ekonomik amaç, şirketin faaliyetlerini yürütürken toplum ve paydaşların çıkarlarını gözetmeyi ve sosyal sorumluluk bilinciyle hareket etmeyi engellememelidir görüşü doktrinde yer bulmaya başlamıştır⁵⁹. Şirketlerin ekonomik kazanç amacından sapmaksızın, sosyal sorumluluğunu hesap verilebilirlik prensibi doğrultusunda yerine getirmesi ve yapılan sosyal sorumluluk faaliyetlerinin finansal olmayan bilgiler kapsamında paylaşılması ile entegre raporlamanın bu yönde bir araç olarak kullanılabileceği görüşü kabul edilmeye başlanmıştır⁶⁰. Entegre raporlama henüz çok az sayıda ülkede, az sayıda borsa şirketi tarafından kullanılmaktadır⁶¹. Güney Afrika ve Fransa'da borsaya kayıtlı şirketlere entegre raporlama zorunludur⁶². Zorunlu olmamakla birlikte Japonya, Brezilya, Meksika ve İspanya'da da entegre raporlama uygulanmaya başlanmıştır ve entegre raporlama yapan şirket

⁵⁶ You, s. 39-40.

⁵⁷ Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Seri: IV, No: 56) R.G. Tarihi: 30.12.2011 No:28158, md.3.5.2.

⁵⁸ Yatağan Özkan, s.498, Kırca/ Çelik/ Manavgat, dn. 24 s. 271-272, Tekinalp, s. 233.

⁵⁹ Okuyucu, s. 280.

⁶⁰ Gücenme Gençoğlu/Aytaç, s. 51-66, Karğın/Aracı/Aktaş, s. 40-41.

⁶¹ Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi, Reporting Matters Maintaining ambition amidst disruption, WBCSD 2020 Report, s.17, (https://docs.wbcsd.org/2020/10/WBCSD_Reporting_Matters_2020.pdf, Erişim Tarihi: 12.01.2025)

⁶² Camodeca/Almici, s.150,

sayısının arttığı gözlemlenmiştir⁶³. Muhasebe ve raporlama alanında kurumsal sosyal sorumluluk temellerinden geliştirilen bir raporlama fikri dünyada hızlı bir şekilde uygulama alanı bulurken, Türkiye’de TTK ve SPKn’da finansal olmayan bilginin paylaşılmasına yönelik düzenleme eksikliğinin konunun piyasada etkili bir şekilde uygulanmasını engellediği tespit edilmiştir⁶⁴. “Uy ya da açıkla” ilkesine dayalı olarak yapılan raporlamada yeknesaklığın olmaması raporlamada düzensizliğe neden olmaktadır. Öğretide sürdürülebilirlik raporlaması için en etkin yolun gönüllülük esasına dayanan uygulamalar değil, hukuki düzenleme olduğu yönünde tartışmalar vardır⁶⁵. İlâveten, TTK’da, yöneticilerin sorumluluğu şirkete, pay sahiplerine ve iflas durumunda alacaklılara karşı düzenlenmiş, diğer menfaat sahiplerinin çevresel ve sosyal çıkarlarına yönelik yasal sorumluluk öngörülmemiştir⁶⁶. Diğer bir ifade ile şirket yöneticilerinin pay sahibi dışındaki paydaşların çevresel ve sosyal çıkarlarını gözetmelerinin hukuken mümkün olup olmadığı konusunda sessizlik hâkimdir⁶⁷. TTK’da bu konuda açık veya örtülü herhangi bir yükümlülük yer almamasına rağmen, uzun vadede bu yönde bir düzenlemenin paydaşların menfaatine olumlu yansıtacağı düşünülmektedir⁶⁸.

Türk Ticaret mevzuatında menfaat sahiplerinin çevresel ve sosyal çıkarlarına yönelik yasal sorumluluk öngörülmemiş olduğundan iklim değişikliğini doğrudan düzenleyen bir hüküm de mevcut değildir. Kanun koyucu 04.06.2022 tarihinde TTK md. 88’e ek düzenleme getirerek, uygulamada birliği ve sürdürülebilirliğe ilişkin raporlamaların uluslararası alanda geçerliliğini sağlamak amacıyla KGK uluslararası standartlarla uyumlu olacak şekilde Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını belirlemeye ve yayımlamaya yetkilendirilmiştir.⁶⁹ Bu ek fıkra TTK’da sürdürülebilirlik alanında yapılan ilk düzenlemedir ve iklim değişikliğini

⁶³ The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017, s. 24, (<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2017/10/the-kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.html>, Erişim Tarihi: 12.01.2025)

⁶⁴ Sönmez, s. 89-121.

⁶⁵ Okuyucu, s. 158-162, dn 59.

⁶⁶ Kırca/Çelik/Manavgat, s. 275, dn.24.

⁶⁷ Okuyucu, s. 270-273, dn.59.

⁶⁸ Kırca/Çelik/Manavgat, s. 271-272, dn.24.

⁶⁹ 7408 Sayılı Türkiye İhracatçılar Meclisi ile İhracatçı Birliklerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kabul Tarihi: 02.06.2022, R.G:04.06.2022, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220604-1.htm> md.9, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

içeren raporlamanın temelini oluşturmaktadır. Bununla birlikte yönetim kurulunun devredilmez görev ve yetkilerini düzenleyen TTK m. 375/1-f bendi hükmünün dolaylı olarak uygulanabileceği düşünülebilir⁷⁰. Bu hükmeye göre kurumsal yönetim açıklamalarını hazırlamak ve genel kurula sunmak yönetim kurulunun vazgeçilmez bir görevidir. SPK'nın Kurumsal Yönetim İlkeleri ve ilgili tebliğlerine göre borsada işlem gören anonim ortaklıkların yıllık raporlarda kurumsal yönetim uyum raporunun yayınlanması zorunludur⁷¹. SPK'nın II-17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği⁷² md. 1/5'e göre sürdürülebilirlik ilkelerine tabi olan ortaklıkların kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporlarında bu ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya yer verilir. Ayrıca, SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri md. 3.5.2'e göre şirket, sosyal sorumluluklarını önemser; çevreyi, tüketiciyi ve kamu sağlığını koruyan düzenlemelere ve etik ilkelere bağlı kalır, insan haklarını destekler ve saygı gösterir. Ayrıca, irtikap ve rüşvet dahil her türlü yolsuzlukla mücadele eder⁷³. Fakat, SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim Raporlama Rehberinde bu ilkenin nasıl raporlanacağına dair yol gösterici bir açıklama yapılmamış, sadece kamuya yapılan açıklamaların tam olması adına raporların finansal ve finansal olmayan tüm önemli hususları içermesi gerektiği vurgulanmıştır⁷⁴. Bu ilkelerin uygulanması gönüllülük esasına dayalıdır ve bir yaptırım gücü bulunmamaktadır. Dolayısıyla, kanun ve uluslararası sözleşmelere göre açık bir insan hakkı ihlali olmadığı müddetçe şirketlerin iklim değişikliğine neden olabilecek etkilerini azaltmak için belirlenen kısa ve uzun vadeli hedeflerini açıklamamasının, belirlediği hedeflere göre gerçekleşen ilerlemeler söz konusu ise bunu raporlama yolu ile kamuoyuyla paylaşmamasının veya iklim krizi ile mücadeleye yönelik stratejiler belirlememesinin herhangi bir

⁷⁰ Pulaşlı, s.27-59 dn.27. Ayrıca bkn. Yaşar, dn.27.

⁷¹ SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri, dn.57, md.1.

⁷² R.G. Tarihi: 3.1.2014, S. 28871.

⁷³ Kurumsal Yönetim İlkeleri, dn. 57, md. 3.5.2

⁷⁴ Kurumsal Yönetim Raporlama Rehberi, Mart 2019, s.4, (<https://spk.gov.tr/data/61e87fe81b41c611a4c53a9f/1297.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025) Bu noktada finansal olmayan bilgilerin raporlanmasına dünya genelinde kullanılan en yaygın sürdürülebilirlik raporlama standartlarından olan Global Reporting Initiative (GRI) Standartları, sektöre özgü sürdürülebilirlik bilgilerini belirlemek ve raporlamak için geliştirilen Sustainability Accounting Standards Board (SASB) Standartları, şirketlerin ekonomik, finansal, sosyal ve çevresel performanslarını birleştiren International Integrated Reporting Council (IIRC) Standartları gibi çevresel ve sosyal sorumluluğun raporlanmasına yönelik uluslararası düzenlemelere örnek gösterilebilir.

yaptırımı yoktur. Ancak, burada belirtmek gerekir ki TTK anonim şirketler için esas sözleşmenin zorunlu içeriğini belirlemiştir ve Kanun'da açıkça izin verilmesi halinde, esas sözleşme hükümleri TTK hükümlerinden farklılık gösterebilir.⁷⁵ Dolayısıyla emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla her türlü hükmün şirket esas sözleşmesinde yer alması mümkündür⁷⁶. Bu hükümlerin yorumlanmasından çıkarılabilecek sonuç, pay sahiplerinin esas sözleşmeye ekleme yaparak yönetim kurulunu iklim değişikliği raporlaması konusunda sorumlu tutabilecekleridir⁷⁷. Böyle bir durumda şirketin faaliyeti nedeniyle zarara uğrayanların açacağı tazminat davaları doğrudan şirketin tüzel kişiliğine karşı açılır çünkü TTK md. 371/5'e göre temsil veya yönetimle görevli olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden de şirket sorumludur, ancak şirket daha sonra kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri nedeniyle yönetim kurulu üyeleri ve yöneticilere rücu edebilir (TTK m. 553/1, 557/1, 369/1).

Görüldüğü üzere Türk mevzuatında yönetim kurulunun iklim değişikliğine ilişkin raporlamaya yönelik yasal sorumluluğu SPK kurumsal yönetim ilkeleri kapsamında Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi ile “uy ya da açıkla” ilkesine dayanarak düzenlenmiştir. Ancak, yatırımcılar iklimle ilgili risklerin şirketin finansal durumunu ve dolayısıyla menkul kıymet fiyatını nasıl etkilediğini ve iklimle ilgili risklerin şirket yönetimince nasıl yönetildiğini değerlendirmek için daha ayrıntılı, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Yatırımcıların çevre ve iklim alanındaki duyarlılığının artması ve bu yönde geliştirecekleri baskılar iklim raporlamasını zaman içinde geliştirebilecek etkenlerdendir. Kurumsal yönetim ilkeleri, iş dünyasının sürekli değişen ihtiyaçlarına göre gelişmelidir⁷⁸. Türkiye, Sürdürülebilirlik

⁷⁵ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kabul Tarihi: 13/1/2011, R.G Tarihi: 14/2/2011 md. 340

⁷⁶ Karasu, s. 320, Ercan, s.1247, Yavuz, s.141-156.

⁷⁷ Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunu doğuran genel şartlar 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, Resmî Gazete Tarih: 04/02/2011, Sayı: 27836 m. 49/1'de ifade edilmiştir. Buna göre hukuki sorumluluğun doğması için hukuka aykırılık, kusur, illiyet bağı ve zarar olmak üzere dört şartın bir arada gerçekleşmesi gerekir. Buna ek olarak TTK md. 553/1'de kanuna veya esas sözleşmeye aykırılık şartı aranmıştır. Fakat kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülükler dışında iç yönerge ile de yönetim kuruluna bir görev yüklenebilir. Bu görevin gereği gibi yerine getirilmemesinden dolayı yönetim kurulu üyesinin sorumluluğunun doğup doğmayacağı hususunda bir açıklık yoktur. Böyle bir durumda TTK m. 553 uyarınca değil, anonim şirket ile yönetim kurulu üyesi arasındaki sözleşmenin ihlalden doğan bir sorumluluğun söz konusu olacağı görüşü için bkn. Doğan/Yıldırım, s. 73-74. Aksi görüş için bkn. Çamurcu, s.63.

⁷⁸ OECD Corporate Governance Principles, s. 4, (<https://www.oecd.org/corporate/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

İlkelerine Uyum Çerçevesi ile çevresel ve sosyal alanlarda önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Bu durum, Türkiye'nin daha ileri adımlar atma zamanının geldiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda, iklim değişikliği riskine dair raporlamaların geliştirilmesi ve standartlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda en hızlı gelişme yasal düzenlemelerle oluşturulacaktır.

IV. İKLİM RAPORLAMASININ STANDARDİZASYONU

SPK Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi 2020 yılında yürürlüğe giren çerçeve bir düzenlemedir. İlkeler, finansal olmayan bilginin raporlamasının nasıl yapılacağına yönelik doğrudan bir düzenleme içermemektedir. Gönüllülük ilkesi gereğince hangi bilgilerin paylaşılacağı şirkete bırakılmıştır. Raporlamanın şekli ve içeriğine ilişkin belirsizlikler şirketlerin birbiri ile karşılaştırıldığında bir şirketin diğerine kıyasla iklim değişikliği krizine daha az duyarlı olarak algılanmasına, gerçekte öyle olmasa bile, sebep olabilir. Bir şirket bu düzenlemeye dayanarak iklim değişikliği sorumluluğuna ilişkin bilgileri gönüllü olarak açıklamaya karar verse dahi, açıklamanın şekli ve içeriğine ilişkin belirsizliklerin ortaya çıkması mümkündür. Örneğin, açıklamanın kapsamı ne olmalıdır: şirket başına mı, sektör veya ülke çapında mı? Emisyonlar yıllık bazda mı yoksa günlük maksimum değerlere göre mi raporlanmalı? Açıklama doğrudan ve dolaylı emisyonları içermeli mi? Ortaya çıkması muhtemel belirsizliklere çözüm için gerekli düzenlemeler mevzuatımıza KGK tarafından kazandırılmıştır. KGK Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları başlığı altında iklimle ilgili açıklamaları düzenlemiştir.⁷⁹ Bu standartlar 1 Ocak 2024 tarihi ve sonrasında başlayan yıllık raporlama dönemleri için uygulanacaktır. Bu durumda, halka açık anonim şirketler ilk yıllık raporlamalarını 2024 yılına ilişkin olarak 2025 yılında yapacaklardır.

Bu düzenleme halka açık şirketler için iklim değişikliği ve risklerin azaltılması konusunda tutarlı ve karşılaştırılabilir raporlama açısından önemli bir adımdır. Ayrıca, şirketlerin iklim değişikliği riskini iç süreçlerine katacak politikalar oluşturmalarına olanak sağlamak amacıyla farkındalık yaratmaktadır. Uygulamanın yaygınlaşması için geliştirilebilecek alanlar mevcuttur.

⁷⁹ KGK, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları TSRS 2 İklimle İlgili Açıklamalar, (https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/RaporlamaStandarti/TSRS_2.pdf, Erişim Tarihi: 12.01.2025)

A. İklimle İlgili Açıklamaların İçeriği

Finansal etkileri göz önüne alındığında, iklimle ilgili açıklamaları finansal olmayan raporlama konularından biri olarak genel ve yüzeysel bir şekilde ele almanın yatırımcıların beklentilerini karşılayamayacağı açıktır. İklimle ilgili açıklamaların içeriğinin, faaliyet gösterilen sektöre, coğrafi konuma ve iklimle ilgili risklerin niteliği ve ölçeği dahil olmak üzere bir dizi faktöre göre şirketler arasında farklılık gösterebileceği kabul edilmektedir. Düzenlemeye yönelik somut adımların atılabilmesi için iklimle ilgili açıklamaların içeriğini belirleyen KGG, şirket büyüklüğüne göre bir ayırım yapmamıştır ancak sektör bazlı uygulamaya ilişkin bir rehber yayınlamıştır. Bu rehber, bir şirketin kurumsal değerini değerlendirirken, yatırımcılar için faydalı olabilecek şirketin iklimle ilgili maruz kaldığı risklere dair önemli açıklamaların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Rehberde her bir sektör için, iklim değişikliği riskleriyle ilgili açıklama konuları belirlenerek bir dizi ölçüt bu açıklama konularıyla ilişkilendirilmiştir. Açıklama konuları, o sektördeki şirketler için ciddi olduğu düşünülen ve kurumsal değerin belirlenmesine etki edebilecek iklimle ilgili riskleri temsil eder. KGG tarafından belirlenen standartlar bir başlangıç seti olarak anlaşılmalı ve şirketler bu içeriğin ötesinde iklimle ilgili raporlamayı kendilerine özgü durumları da göz önüne alarak geliştirmeye teşvik edilmelidir. Standartların içeriğini yönetim, strateji, risk yönetimi, metrikler ve hedefler oluşturmaktadır. İçerik aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilir;

1. İklimle İlgili Riskler

İklim değişikliği, şirketlerin stratejik planlamalarında ve operasyonel süreçlerinde önemli bir risk faktörü olarak yer almaktadır. Şirketlerin iklimle ilgili riskleri belirlemesi ve raporlaması, uzun vadeli sürdürülebilirlik ve yatırımcı güveni açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, şirket tarafından belirlenen, şirketin kısa, orta ve uzun vadede stratejisi, faaliyet sonuçları veya finansal durumu da dahil olmak üzere şirket üzerinde maddi etkisi olmuş veya makul derecede olması muhtemel olan iklimle ilgili risklere ilişkin bilgiler ile belirlenen iklimle ilgili risklerin şirketin stratejisi, iş modeli, değer zinciri ve görünümü üzerindeki fiili ve potansiyel maddi etkilerine ilişkin bilgilerin raporlanmasıyla yatırımcıların bir şirketin iklimle ilgili ciddi risklerini ele alma stratejisini anlamalarına olanak sağlar.

2. İklimle İlgili Faaliyetler ve Harcamalar

Şirketlerin iklim değişikliğine karşı proaktif adımlar atmaları, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak ve çevresel risklere uyum sağlamak

açısından hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda, şirketlerin iklimle ilgili faaliyetler ve yapılan harcamalar hakkında şeffaf bilgi sunmaları hem operasyonel sürdürülebilirliği artırır hem de yatırımcı güvenini pekiştirir. Bu amaçla, iklimle ilgili faaliyetler ve harcamalar kapsamında bir şirketin, stratejisinin bir parçası olarak, iklimle ilgili önemli bir riski hafifletmeye veya riske uyum sağlamaya yönelik faaliyetler üstlenmesi durumunda, yapılan maddi harcamaların niceliksel ve niteliksel açıklaması ve bu hafifletme veya uyum faaliyetlerinin finansal durum üzerindeki beklenen etkilerine ilişkin bilgilere raporda yer verilmesi beklenir. Ayrıca, raporda şiddetli hava olayları ve kasırgalar, hortumlar, sel, kuraklık, orman yangınları, aşırı sıcaklıklar ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi diğer doğal koşullar sonucunda yapılan harcamalar, masraflar ve zararlar, aktifleştirilmiş maliyetlere ilişkin bilgilere de yer verilir.

3. İklimle İlgili Planlama ve Stratejiler

İklim değişikliği ile mücadelede etkin bir rol oynayan şirketlerin, bu riskleri yönetmek için belirledikleri planlar ve stratejiler, uzun vadeli başarı ve sürdürülebilirlik açısından kritik önem taşır. Bu kapsamda, şirketlerin belirledikleri hedefler doğrultusunda yaptıkları faaliyetler ve harcamalar hem finansal performansı hem de çevresel etkileri olumlu yönde şekillendirebilir. Bir şirketin önemli bir iklim riskini yönetmek için bir plan benimsemiş olması durumunda, bu planının açıklaması ve sonraki yıllarda plan kapsamında yıl içinde gerçekleştirilecek faaliyetlerin şirketin işlerini nasıl etkilediğini gösteren açıklamalar, faaliyet sonuçları, yapılan maddi harcamalar ve açıklanan faaliyetlerin sonucu olarak öngörülen finansal etkilerine ilişkin bilgilerin raporlanması yatırımcılara şirketin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları üzerindeki etkilerini ve kısa, orta ve uzun vadede beklenen etkilerini anlamalarına olanak sağlar. Bir şirketin işini, faaliyet sonuçlarını veya finansal durumunu maddi olarak etkileyen veya etkilemesi makul derecede muhtemel olan iklimle ilgili bir hedef belirlemesi durumunda, bu hedefe ilişkin yapılan harcamalar veya bu hedefe ulaşma yönünde ilerleme kaydedilmesi için yapılan faaliyetlere ilişkin bilgilerin raporlanması da yatırımcıların şirketin iklimle ilgili ciddi riskleri ele alma stratejisini anlamalarına olanak sağlar.

4. Sürdürülebilirlik ve Dönüşüm Taktikleri

Şirketler, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak ve çevresel etkilerini minimize etmek için çeşitli dönüşüm taktikleri benimsemektedir. Bu

taktikler, içsel karbon fiyatlandırması⁸⁰, yenilenebilir enerji kredileri vb. yöntemleri içermekte olup, uzun vadeli çevresel ve finansal sürdürülebilirlik açısından kritik öneme sahiptir. Bir şirketin içsel karbon fiyatlandırması vb. gibi sürdürülebilir dönüşüm için kullandığı taktikler varsa, buna yönelik açıklamalar ile şirketin iklimle ilgili belirlenen hedeflerine ulaşma planlarının önemli bir bileşeni olarak kullanılması durumunda karbon dengelemeleri ve yenilenebilir enerji kredileri veya sertifikalarıyla ilgili aktifleştirilmiş maliyetler, giderler ve zararlara ilişkin bilgileri yansıtacak şekilde raporlama yapması beklenmektedir.

5. Yönetim ve Denetim

İklimle ilgili risklerin etkin bir şekilde değerlendirilmesi ve yönetilmesi, şirketin uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte, yönetim kurulunun rolü ve şirketin genel risk yönetim sistemine entegre edilen denetim mekanizmaları, iklimle ilgili risklerin yönetiminde kilit unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle, KGK iklimle ilgili risklerin değerlendirilmesi ve yönetilmesinde yönetim kurulunun rolü, yönetim kurulu yetkisinin belirli bir komiteye devredilip devredilemeyeceği ve devredilebilir ise gözetim ve denetiminin nasıl yapılacağına ilişkin bilgilere ile şirketin iklimle ilgili önemli risklerini tanımlamak, değerlendirmek ve yönetmek için sahip olduğu tüm süreçler ve eğer şirket bu riskleri yönetiyorsa, bu tür süreçlerin şirketin genel risk yönetimi sistemine veya süreçlerine entegre edilip edilmediği ve nasıl entegre edildiğine ilişkin bilgilerin iklimle ilgili açıklamalar kısmında raporlanmasını öngörmüştür.

Anlaşıldığı üzere raporlamanın içeriği şirketlerin diğer finansal ve finansal olmayan bilgilerinin yanı sıra iklimle ilgili açıklamalarının yatırımcılar tarafından anlaşılmasını kolaylaştıracak detaylı ve kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. İlk raporlama döneminde zorunlu olmamakla birlikte, takip eden raporlarda bir önceki raporlama döneminde açıklanan tutarlar ile karşılaştırmalı bilgi sunumu zorunlu kılınmıştır. Yani, açıklamalar sadece şirketler arasında değil, şirketin kendi içinde de dönemler arası karşılaştırılabilirliği hedeflemektedir.

İçeriğe ilişkin eleştiriye açık bir nokta şirketlerin finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenen risklerin raporlanması gerektiği vurgulanmış

⁸⁰ Karbon fiyatlanması için bkn. Baranzini/Van den Bergh/Carattini/Howarth/Padilla/Roca s.1-17, (<https://wires.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/wcc.462>, Erişim Tarihi: 07.03.2025), Çelikkaya, s. 1-26.

olmasıdır. Yani, iklimle ilgili raporlama risklerin nakit akışlarını, finansmana erişimi ve sermaye maliyetini makul ölçüde etkilemesi beklendiği hallerde gerekli görülmüştür. Önemli bilgilerin şirketlerin kendi değerlendirmesinde olduğunu ve buna yönelik bağlayıcı kıstaslar konulmadığını ifade etmek mümkündür. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da olumlu veya olumsuz tüm bilgilerin raporlanmasıdır. İklim değişikliği ile ilgili açıklanması gereken konular ve süreçleri belirten bağlayıcı kıstaslar, yasal zorunluluk ya da muhasebe veya denetim standardı bulunmaması, bu konuları raporlarken şirketlerin finansal performansını ve durumunu doğru, dürüst ve eksiksiz bir şekilde finansal tablolar ile sunma genel yükümlülüğü kapsamında hareket etmeyecekleri anlamına gelmez. Raporlamalar, sadece şirketlerin başarılarını sunan bir halkla ilişkiler faaliyeti olarak görülmemelidir. TTK md. 515 ile düzenlenen dürüst resim ilkesi anonim şirketin finansal tabloları düzenlenirken uyulacak üst bir raporlama ilkesidir⁸¹. Dolayısıyla, yöneticilerin finansal tablolar açısından düzenlenen bu ilkeyi iklim değişikliği raporlaması için de uygulaması gerekir.

Standartlarda iklim değişikliğine ilişkin nicel hedeflerin açıklanmasına ilişkin uyulması gereken kriterlere yer verilmiş olması ise şirketlere hukuki açıdan avantaj sağlar çünkü şirketlerin iklim özelinde gerekli ölçümlerin yapılması ve bunun açıklanmasını öngören olası yasal düzenlemelere uyum sağlamalarını kolaylaştırır⁸².

B. Düzenleyici Mekanizma

İklim raporlaması düzenlemesi için uygulanabilecek ilk yöntem halka açık anonim ortaklıklara karbon ayak izi, sera gazı emisyonları ve azaltım uygulamaları gibi faaliyetlerini içeren yıllık rapor hazırlamalarını zorunlu kılan bağlayıcı düzenlemelerdir. Ancak, böyle bir zorunluluğun şirketlere doğuracağı maliyetler nedeniyle kanun koyucunun iş dünyasının güçlü lobisi ile karşılaşması muhtemeldir. Diğer yandan hukuk politikaları belirlenirken hukukun uygulanacağı kültürü de anlamak önemlidir⁸³. SPK Kurumsal Yönetim ilkelerinin ‘uy ya da açıkla’ esasına dayanması şirketlere kurumsal

⁸¹ Özkorkut, s. 81, Falcıoğlu, s. 69, Aksu Özkan, s. 1466-1468.

⁸² Türkiye AB’ye aday bir ülkedir. Bu nedenle AB müktesebatına uyum amacıyla hazırlanan birçok düzenleme mevzuatımıza girmiştir. AB Emisyon Ticaret Sistemi (EU ETS), Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması (SKDM), AB Taksonomisi gibi düzenlemelerin de bu doğrultuda mevzuatımıza girmesi muhtemeldir.

⁸³ Üçüncü, s. 382.

yönetim uygulamalarını kendi koşullarına uyarlama esnekliği sağlar. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi'nin Çevresel İlkeleri kapsamında hazırlanması öngörülen raporun iklim bağlamında standardizasyonunu sağlanması için de bağlayıcı bir mevzuatın Türkiye'de süregelen kurumsal yönetim anlayışına uygun olmayacağı düşünülmektedir.

Her ne kadar yaptırımların bazı zayıf yönleri tamamen göz ardı edilemese de, esnek hukuk kuralları değişen koşullara hızla uyum sağlama yeteneğine sahiptir⁸⁴. İklim değişikliği riskine ilişkin düzenlemelerin esnek hukuk kuralları ile yapılması, bu gelişmelerin dikkate alınarak periyodik olarak güncellenmesine olanak tanır. Bu yaklaşım, iş dünyasının direncini azaltarak daha esnek ve ilkelere dayalı bir yöntem sunar. Ancak, 'uy ya da açıkla' ilkesine göre, ilkelere uyulmaması durumunda nedenin açıklanması yeterlidir ve herhangi bir yaptırım uygulanmaz. Uymama gerekçelerinin ne olduğuna dair belirli bir standart bulunmamaktadır. Örneğin, yukarıda bahsedildiği üzere finansal yeterliliği etkilemesi beklenen risklerin raporlanması öngörülmüştür. Şirketler, belirli bilgilerin önemli olmadığını belirterek bu ilkelere uymama gerekçesi sunabilirler. Bu durum, özellikle olumsuz bilgilerin raporlanmamasına yol açabilir. Yapılan açıklamaları denetleyen bir merciin olmaması, şirketlerin herhangi bir açıklama yaparak ilkelere uymaktan kaçınmalarına olanak tanımaktadır.

SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri (II-17.1) md. 8 “*Yıllık faaliyet raporlarında; bu Tebliğ ekinde yer alan kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu ilkelere tam olarak uymama dolayısıyla meydana gelen çıkar çatışmalarına ve gelecekte ortaklığın yönetim uygulamalarında söz konusu ilkeler çerçevesinde bir değişiklik yapma planının olup olmadığına ilişkin açıklamalara yer verilir. Yıllık faaliyet raporlarında ayrıca, sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığına, uygulanmıyor ise buna ilişkin gerekçeli açıklamaya, bu ilkelere tam olarak uymama dolayısıyla çevresel ve sosyal risk yönetiminde meydana gelen etkilere ilişkin olarak açıklamaya yer verilir.*” şeklinde düzenlenerek açıklamanın yasal dayanağını oluşturmaktadır. Ancak bu maddede yanlış veya eksik açıklama yapılması veya hiç açıklama yapılmaması halleri için herhangi bir yaptırım öngörülmemektedir. Bu durumda SpKn. md. 103(1) ve md.107(2) uygulama alanı bulabilir.⁸⁵ Buna ek

⁸⁴ Weber, s. 8.

⁸⁵ Aşkın, s. 706.

olarak, TTK md.55(1/a-2)'ye göre dürüstlük ilkesine aykırı olarak şirketlerin yaptığı yanlış, yanıltıcı veya eksik açıklamalar şirketi rekabette avantajlı hale getirdiği takdirde haksız rekabet oluşturur. Yaptırımı düzenleyen TTK md. 62'de şikâyeteye bağlı bir suç olarak düzenlenen haksız rekabet suçunu işleyenlerin iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

Araştırmalar, borsada işlem gören Türk şirketlerinin sadece zorunlu kurumsal yönetim ilkelerini uygulama eğiliminde olduğunu göstermektedir⁸⁶. İlgilere uymama gerekçeleri açıklanmadığı sürece, esnek yaklaşımın kurumsal yönetim uygulamalarını yaygınlaştırma etkisi olmayacaktır. 'Uy ya da açıkla' yönteminin etkili hale gelmesi için, SPK şirketlerden belirli ilkelere sapıldığında gerekçeli açıklamalar talep etmelidir. İklim raporlarında finansal bilgilerin yanı sıra sunulan bilgilerin doğruluğunu denetleyecek bir denetim sisteminin kurulması da kaçınılmazdır.

C. Kısıtlılıklar

Günümüzde iklim değişikliği dünyanın en acil fakat karmaşık sorunlarından biridir⁸⁷. TSRS-S2 halka açık anonim şirketler açısından iklim değişikliği ile ilgili risklerin açıklanmasını zorunlu kılan ilk ulusal düzenleme olması bakımından oldukça önem taşımaktadır. Fakat, iklimle ilgili açıklamalara ilişkin hukuki düzenleme yapmanın bazı kısıtlılıkları vardır⁸⁸. Bu sadece zaman alıcı bir çalışma olmakla kalmayacak, aynı zamanda iklim biliminin karmaşıklığı nedeniyle şirketlerin çevresel sorumluluğa sahip olduğu imajını yaratmak amacıyla yanlış bilgi yaymasına da neden olabilecektir. Bu nedenle düzenleyiciler, talep edilen açıklamaların doğruluğunu ve belirlenen stratejilerin bilimsel olarak mümkün olup olmadığına özellikle dikkat etmelidir.

İklim değişikliğiyle ilgili belirsizlikler, şirketler açısından da kısa vadeli risklerin fiyatlandırılmasında ileriye dönük açıklamaları zor hale getirmektedir⁸⁹. Belirsizlik karşısında açıklamayı kolaylaştırmanın bir yolu şirket yönetim kurullarına veya kurulların alt komitelerine iklim konusunda

⁸⁶ Ararat, 2011 s. 362.

⁸⁷ Lazarus, s. 1153, Benjamin/Andreadakis, s. 146.

⁸⁸ Benjamin, 2022, s.60.

⁸⁹ Fiedler/Pitman/Mackenzie/Wood/Jakob/Perkins-Kirkpatrick, s. 90-92.

uzmanlaşmış personel istihdam etmektir⁹⁰. Dolayısıyla, SPK'nın daha fazla sürdürülebilirlik denetçisi istihdam etmesi gerekecektir⁹¹. Ancak hem SPK'ya hem de yönetim kuruluna karmaşık, teknik ve sürekli gelişen bir konu olan iklim değişikliği konusunda eğitilmiş uzman ve üyeler bulmak bir kısıtlılık olacaktır.

Düzenleyicilerin iklim raporlamasını tasarlarken karşılaşılabileceği bir başka zorluk ise yatırımcılara ihtiyaç duydukları tutarlı ve açık bilginin zamanında sağlanıp sağlanmadığıdır. Denetçiler bu noktada önemli bir rol oynamaktadır. KGK, raporlamanın açıklanan finansal tablolarla tutarlı olması da dahil olmak üzere, kurumsal iklim riski raporlamasının denetçi gözetimini ve güvencesini sağlayarak bu kısıtlılığı aşabilir. Bu doğrultuda, KGK, denetçilere rehberlik etmek için kaynaklar ve güvence denetim standartları yayınlamıştır⁹². Ancak, bu konuda uzman denetçi bulabilmek de kısa vadede bir kısıtlılık olacaktır. İklim değişikliği raporlama ve denetiminin ayrı bir mesleki yetkinlik ve yeterlilik gerektirdiği kabul eden KGK tarafından 17.01.2025 tarih ve 32785 sayılı Resmî Gazete'de Sürdürülebilirlik Denetimi Yönetmeliği yayınlanmıştır. Buna göre sürdürülebilirlik güvence denetiminin KGK tarafından yetkilendirilmiş denetim kuruluşları ve bağımsız denetçiler tarafından gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, sürdürülebilirlik alanında yetkilendirilmek isteyen bağımsız denetçilerin, sürdürülebilirlik denetimi alanında en az 8 ay süreyle uygulamalı mesleki eğitimi tamamlamış olmaları şartı getirilmiştir. Böylece, Türkiye'de sürdürülebilirlik güvence denetimine yönelik bir yönetmelik ile denetimin usul ve esasları, denetimi yapmaya yetkili kişiler, bu kişilerin yetkilendirilmesine yönelik şartlar ve lisanslama eğitiminin kapsamı belirlenmiştir.

Raporun içeriğinin önemli bir kısmının çevre ve iklime ilişkin bilgilerden oluştuğu göz önüne alındığında bilgilerin doğruluğunun denetlenmesinde çevre mühendisliği meslek mensuplarının da hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi ve siyasal bilgiler meslek mensupları gibi bağımsız denetçilik sınavında başarılı olup uygulamalı mesleki eğitimi tamamlamış olması şartıyla sürdürülebilirlik denetçisi olması değerlendirilebilir. Bu yönetmeliğin, iklim raporlamasında doğru, tutarlı ve

⁹⁰ Benjamin, 2020, s. 379–380.

⁹¹ Condons, s. 64.

⁹² KGK, Güvence Denetim Standartları GDS 3000 ve GDS 3410 için bkn., (<https://www.kgk.gov.tr/SustainabilityDetailForm/11456/G%C3%BCvence%20Denetimi%20Standartlar%C4%B1>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)

açık bilginin standartlara uygun şekilde sağlanması ve denetlenmesi mümkün kılacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Halka açık anonim ortaklıkların performansının değerlendirilmesinde kullanılan ana kaynak finansal tablolarıdır. Halka açık şirketlerin tek boyutlu kârlılık ilkesinden üç boyutlu kârlılık ilkesine geçmesiyle birlikte şirket performansının sadece finansal verilerle değerlendirilmesi anlayışından uzaklaşmıştır. Yatırımcıların yatırım kararları alırken finansal veriler kadar finansal olmayan verilere de ihtiyaç duyması finansal tabloların, şirket performansının değerlendirilmesi açısından artık yetersiz kaldığını göstermektedir. Yatırımcılar, çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki risklerin şirket performansına etkisini değerlendirmelerine imkân tanıyan verileri talep etmeye başlamışlardır. Sürdürülebilirlik konusunda yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda şirketlerin bu konularda sorumluluk alması adına adillik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkeleri üzerine kurulu olan kurumsal yönetim ilkeleri genişletilerek 2020 yılında SPK Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi yayınlanmıştır. Buna göre şirketlerden “uy ya da açıkla” ilkesine dayanarak çevresel, sosyal, yönetim alanlarında yürüttükleri faaliyetler ile karşılaştıkları risk ve belirsizlikleri açıklamaları beklenmektedir. Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi’nin Çevresel İlkeleri kapsamında hazırlanması öngörülen raporlardan biri de iklimle ilgili açıklamalardır. Her ne kadar halka açık şirketler için Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi iklimle ilgili açıklamaları “uy ya da açıkla” ilkesiyle zorunlu tutsa da açıklamanın şekli ve içeriğine ilişkin herhangi bir düzenleme olmaması belirsizliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ancak, açıklamaların yatırımcıların kararına katkı sağlaması için tutarlı, güvenilir ve karşılaştırılabilir olması gerekmektedir. Bu da hazırlanan raporlarda standardizasyonun sağlanması ihtiyacını doğurmuştur.

Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarını belirlemeye ve yayımlamaya yetkili kılınan KGK, 1 Ocak 2024 tarihinde şirketlerin iklim değişikliği raporlamasına yönelik olarak uygulanabilecek Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları kapsamında TSRS-S2’yi yürürlüğe koymuştur. TSRS-S2 iklimle ilgili risklerin açıklanmasını zorunlu kılan ilk ulusal düzenleme olması açısından önemlidir.

TSRS-S2, şirketlerden minimumda yönetim, strateji, riskler ile metrikler ve hedefler başlıkları altında sadece şirketlerin iklim değişikliği

üzerindeki etkilerini açıklamaktan ziyade iklim değişikliği riskinin şirketler üzerindeki etkilerini de raporlayarak ve böylece çift yönlü değer yaratarak, finansal etkiyi değerlendirmek isteyen tüm paydaşlara hitap etmektedir. İklim değişikliği riskinin sadece finansal etkisi değil, üst yönetimde konunun nasıl ele alındığı, günlük operasyonlara bu etkinin nasıl yansıdığı, şirketlerin kısa, orta ve uzun vadede iklimle alakalı risklerin nasıl değerlendirdiği ve kurumsal yönetime nasıl entegre edildiği gibi finansal olmayan bilgilerin de raporlanmasını öngören standartlar bu konuda şirketlerde etkin bir yönetim yapısının var olmasına zemin hazırlamaktadır.

Standartlar, şirketlerin iklimle ilgili hedefleri konusunda şeffaflık, hesap verebilirlik ve kıyaslanabilirlik sağlaması adına önemli bir adımdır. Ancak, belirlenen hedeflerin gerçekçi ve takip edilebilir olması şirketin çevresel sorumluluğa sahip olduğu imajını vermek amacıyla yaydığı bir yeşil göz boyama (greenwashing) faaliyeti olarak görülmemelidir. İklim raporlamasının göz boyama faaliyetinden öteye geçmesine yönetim kurulunun öncülük edeceği açıktır. TTK 514. madde uyarınca anonim şirketlerin finansal tabloları ve yıllık faaliyet raporunu hazırlama yükümlülüğü yönetim kurulundadır. İklim raporlaması da finansal tablolar setinin bir parçasıdır. Dolayısıyla, iklim raporunun düzenlenmemesi finansal tabloların düzenlenmemesi ile aynı sonucu doğuracaktır.⁹³ Bununla birlikte, iklime yönelik önemli bilgilerin neler olduğunu belirlemek, hangi standartlara uyum sağlandığı veya sağlanmadığı ve uyum sağlayamamanın nedenleri yönetim kurulu tarafından belirlenecektir. TSRS iklim değişikliği raporlaması, şirketlerin hedef ve planlarını kendi koşullarına uyarlama esnekliği sağlamanın yanı sıra yüksek kalitede kurumsal yönetim uygulamaları sunmayı amaçlayan mevzuatın bir parçasıdır. Esnek kuralların bir sonucu olarak şirketlerin belirli bir standarttan sapmaları halinde yeterli açıklama yapmaması durumunda uygulanacak yaptırımlara ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle, başlangıçta “uy ya da açıkla” yaklaşımının iklim raporlamasına ilişkin sınırlı sonuçlar vermesi muhtemeldir. “Uy ya da açıkla” yönteminin gücünü açıklamanın doğruluğundan aldığı hatırlanırsa, ilerleyen dönemlerde geçerli bir nedene dayanmadan yanlış veya eksik açıklama yapılmasına veya hiç açıklama yapılmamasına yönelik, orantılılık sınırını aşmayan idari para cezası gibi, yaptırım uygulanması düşünülebilir.

⁹³ TTK md. 562/2’ye göre defterlerin muhasebe standartlarına göre tutulmaması, finansal tabloların bu standartlara göre düzenlenmemesi durumunda dörtbin Türk Lirası idari para cezası uygulanır.

Yönetim kurulunun iklim raporu içinde yer alan bilgilerin, gerçeği yansıtıp yansıtmadığı ve denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı denetim kapsamı içindedir. İklim raporlarında sunulan bilgilerin güvenilirliğini sağlayan hukuki araçların başında da güvence denetimi gelmektedir. İklim raporları ile verilen bilgilerin doğruluğunun, bu bilgilerin kamuyu aydınlatmanın bir parçası olmasının yanı sıra gelecekte yürürlüğe konulması planlanan emisyon ticareti sistemi ve sınırdaki karbon vergilendirmesi uygulamaları bakımından da oldukça önemli yer tutacağı düşünülmektedir⁹⁴. KGK bunun için gerekli hukuki alt yapıyı hazırlamış ve sürdürülebilirlik raporlarının denetiminde kullanılabilecek bir rehber yayınlamıştır. İklim konusunda uzmanların yetiştirilerek istihdam edilmesi hazırlanan hukuki altyapının etkinliği ve güvenilirliğini arttıracaktır. Sürdürülebilirlik güvence denetimine yönelik yayınlanan yönetmelik ile denetimin usul ve esaslarının belirlenmesi süreçte karşılaşılabilecek sorunlara çözüm için önemli bir adımdır.

Türkiye’de iklim raporlaması henüz başlangıç aşamasındadır. Kurumsal yönetim ilkelerinin yaşayan bir araç olduğu hatırlanırsa, iklim raporlamasının kurumsal yönetim yoluyla pekiştirilmesine yönelik zaman içinde daha fazla düzenlemelerin yapılması beklenmektedir. TSRS-S2 iklim raporlama standartları içeriği bakımından kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Fakat, açıklamaların içeriğinin faaliyet gösterilen sektöre değişiklik göstermesi kaçınılmazdır. Her sektör için ayrı standartlar hazırlanıp farklı sektörlerle ilişkin metrikler belirlenmesi düzenlemeyi geliştirmek için önerilebilir. Böylece, veri kalitesini arttıracak ve veriye ulaşmayı kolaylaştıracak düzenlemeler ile finansal olmayan bilgiler de güvence altına alınacaktır. Böylelikle, mevcut raporlama çerçevesinde artacak şeffaflıktan her paydaş faydalanabilecek ve sürdürülebilir finans piyasasına erişim kolaylaşacaktır.

⁹⁴ Aydoğan/Ertugay, s. 21.

KAYNAKÇA

- Ararat Melsa, “A Development Perspective for “Corporate Social Responsibility: Case of Turkey”, *Corporate Governance*, 2008, C. 8, S. 3, s. 271-285.
- Ararat, Melsa “Comply or Explain without Consequences: The Case of Turkey”, *Handbook on International Corporate Governance*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2011, s.355-370 (Editör: Mallin, Christine A.).
- Artun, Emine S., “Karbon Vergisinin Türkiye’de Yenilenebilir Enerjiye Yönlendirme Aracı Olarak Kullanılması”, *Yaşar Hukuk Dergisi*, 2024, C. 6, S. 1, s.15-48.
- Aşkın, Uğur, “Sermaye Piyasasında Bilgi Bazlı Piyasa Dolandırıcılığı Suçu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2018, C. 24, S. 2, s. 682-710.
- Atılğan Pazvantoglu, Cansu, “Yumuşak Hukuk Tartışmaları Çerçevesinde BM İş Dünyası ve İnsan Hakları Rehber İlkeleri’nin Değerlendirilmesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2021, C. 27, S. 2, s. 1131-1155.
- Aydoğan, Gökhan/Ertugay, Emrah, “Güvence Denetimi ve Hukuki Altyapısı”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 2024, C. 79, S. 2, s. 223-250.
- Ayhan, Rıza/ Çağlar, Hayrettin/ Özdamar, Mehmet, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Yetkin Yayınevi, Ankara 2019.
- Baranzini, Andrea/Van den Bergh, Jeroen C. J. M./ Carattini, Stefano/ Howarth, Richard B./ Padilla, Emilio/ Roca, Jordi, “Carbon Pricing in Climate Policy: Seven Reasons, Complementary Instruments and Political Economy Considerations”, *Wire Climate Change*, 2017, C. 8, S. 4.
- (<https://wires.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/wcc.462>, Erişim Tarihi:07.03.2025)
- Benjamin, Lisa/Andreadakis, Stelios, “Corporate Governance and Climate Change: Smoothing Temporal Dissonance to a Phased Approach”, *Business Law Review*, 2019, C. 40, S. 4, s. 146-160.
- Benjamin, Lisa, “The Road to Paris Runs Through Delaware: Climate Litigation and Directors’ Duties”, *UTAH Law Review*, 2020, C. 2, s.

313-381.

Benjamin, Lisa “The SEC and Climate Risk”, *UCLA Journal of Environmental Law and Policy*, 2022, C. 40, S. 1, s. 2-60.

Benjamin, Lisa, *Companies and Climate Change: Theory and Law in the United Kingdom*, Cambridge University Press, Cambridge 2021.

Bingöl M. Emin, “Anonim Şirketlerde Konu Dışı İşlemlerin Hukuki Niteliği”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, C. 5, S. 2, s.197-218.

Bodansky, Daniel “Introduction: Climate Change and Human Rights: Unpacking the Issues”, *Georgia Journal of International and Comparative Law*, 2010, C. 38, S. 3, s. 511-524.

Bruno, Sabrina “The World Economic Forum Principles on “Climate Governance on Corporate Boards: Can Soft Law Help to Face Climate Change Around the World?”, *Corporate Governance and Research & Development Studies*, 2020, s. 37-55.

Busch, Timo/ Bassen, Alexander/ Lewandowski, Stephan/ Sump, Fransizka, “Corporate Carbon and Financial Performance Revisited”, *Organization and Environment*, 2022, C. 35, S. 1, s.154–171.

Camodeca, Renato/ Almicci, Alex “From the Corporate Social Responsibility Reporting to the Integrated Reporting: The Case of Sabaf S.p.a”, *Problems and Perspectives in Management*, 2017, C. 15, S. 1, s. 150-157.

Can, Ozan/ Yücel, Recep, “Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi Temelinde Şirketlere Karşı İnsan Haklarının Korunması Hakkında Somut Öneriler: C- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında”, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü*, 2019, C. 35, S. 2, s. 105-127.

Carney, Mark, “Breaking the Tragedy of the Horizon – Climate Change and Financial Stability” (<https://www.bis.org/review/r151009a.pdf> , Erişim Tarihi: 07.03.2025)

Chiu, Iris, “Disclosure Regulation and Sustainability: Legislation and Governance Implications”, *Cambridge Handbook of Corporate Law, Corporate Governance and Sustainability*, Cambridge University Press, Cambridge 2019, s. 521–535 (Editörler: Sjäffell, Beate / Bruner, Christopher M.).

- Condon, Madison, “Market Myopia’s Climate Bubble”, *Utah Law Review*, 2022, C. 63, S.1, s. 63-126.
- Cosma, Simona/ Principale, Salvatore/ Venturelli, Andrea, “Sustainable Governance and Climate-Change Disclosure in European Banking: The Role of the Corporate Social Responsibility Committee”, *Corporate Governance*, C. 22, S. 6, s. 1345–1369.
- Çakan, Seher “İklim Değişikliği ve Yaşam Hakkı: Urgenda Vakfı v. Hollanda Hükümeti Davası”, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, C. 1, S. 1, s.19-44.
- Çamurcu, Emin, Anonim Ortaklıklarda Farklılaşmış Teselsül İlkesi Uyarınca Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluklarının Belirlenmesi, *On İki Levha Yayıncılık*, İstanbul, 2015.
- Çelikkaya, Ali, “Karbon Fiyatlandırması Seçenekleri ve Tasarım Sorunları”, *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 2023, C. 9, S. 1, s. 01-26.
- Dağlı, Hatice, “İklim Değişikliği ile Mücadelede İktisadi Mali Araç: Karbon Vergisi”, *Uluslararası Bankacılık Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2019, C. 2, S. 2, s.30-42.
- Doğan, Beşir Fatih /Yıldırım, Rumeysa Betül, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Kusursuz Sorumluluğu”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, C. 11, S. 1, s. 67-111.
- Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi, Reporting Matters Maintaining Ambition Amidst Disruption, WBCSD 2020 Report, s.17 (https://docs.wbcsd.org/2020/10/WBCSD_Reporting_Matters_2020.pdf, Erişim Tarihi: 13.01.2025)
- Eccles, Robert G./Klimenko, Svetlana, “The Investor Revolution”, *Harvard Business Review*, 2019, s.107-116.
- Engürülü, Merve Alçık “AİHM’in Çevre İçtihadının İklim Değişikliği Davalarına Uygulanabilirliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, C. 72, S. 3, s. 1007-1054.
- Enriques, Luca/ Hansmann, Henry/ Kraakman, Reinier / Pargendler, Mariana, “The Basic Governance Structure: Minority Shareholders and Non-Shareholder Constituencies’, *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach 3*. Baskı, Oxford University Press, 2017, s. 79–108, (Editörler: Kraakman, Reinier/ Armour, John/ Davies, Paul/ Enriques, Luca/ Hansmann, Henry/ Hertig, Gerard/ Hopt, Klaus/ Kanda, Hideki/ Pargendler, Mariana/ Ringe, Wolf-Georg/ Rock,

Edward.

- Erbaş, Rahime, “‘Compliance’ Fenomeni Ekseninde Şirket İç Soruşturmalar ve Türk Ceza Hukukundaki Olası Sonuçları”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2023, C. 2, S. 2, s. 1241-1286.
- Ercan, Tayfun ‘Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi’, Terazi Hukuk Dergisi, 2019, C. 14, S. 154, s.1244-1248.
- Ertuna, Bengi/ Tükel, Ali, “Türkiye’de KSS Uygulamaları: Geleneksel ve Küresel Arasında”, Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2009, C. 9, S. 2, s. 145-172.
- Falcıoğlu, Özgür M., “Anonim Şirket Finansal Tablolarında TTK 515 Kapsamında Dürüst Resim İlkesine Uygunluk ve İlkeye Aykırılığın Sonuçları”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 11, S. 137-138, s. 69-102.
- Fiedler, Tanya/ Pitman, Andy J./ Mackenzie, Kate/ Wood, Nick, Christian Jakob ve Sarah E. Perkins-Kirkpatrick, “Business Risk and the Emergence of Climate Analytics”, Nature Climate Change, 2021, C. 11, s. 87-94.
- Freedman, Edward R./ Reed, David L., “Stockholders and Stakeholders: A New Perspective on Corporate Governance”, California Management Review, 1983, C. 25, S. 3, s. 88-106.
- Gücenme Gençoğlu, Ümit / Aytaç, Alp, “Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2016, C. 72, s. 51-66.
- Gilligan, Jonathan M/Vandenbergh, Michael P., “A Framework for Assessing the Impact of Private Climate Governance”, Energy Research and Social Science, 2020, C. 60, 101400.
- Göcenoglu, Ceyhan/ Onan, Işıl, “Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Değerlendirme Raporu”, 2008. (http://www.iye.org.tr/wp-content/uploads/2012/12/KSS_Degerlendirme_Raporu_2008.pdf, Erişim Tarihi: 13.01.2025)
- Göksel, Ali Haydar, İdare Hukuku Çerçevesinden Emisyon Ticaret Sistemi, 1. Bası Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Gray, Rob/ Owen, Dave/ Maunders, Keith, Corporate social reporting: Accounting and Accountability, Prentice-Hall International, London 1987.
- Gültekin, Nihat/ Çelik, Abdullah/ Aykanat, Şuayıp, “Sosyal ve Hukuki Boyutu

- ile İşletmelerin Çevreye Karşı Sorumluluğu”, Öneri Dergisi, 2007, C. 7, S. 27, s.154. 151-158.
- Gürbüz Usluel, Aslı, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2016.
- Gürkaynak, Gönenç/ Kama, Olgu Ç./ Ergün, Burcu, ‘How to Establish and Operate an Anti-Corruption Compliance Program In Emerging Markets: The Turkish Example’, The Turkish Commercial Law Review, 2015, C. 1, S. 2, s.145-152.
- IPCC, Summary for Policymakers, (https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2022/06/SPM_version_report_LR.pdf, Erişim Tarihi: 07.03.2025)
- Johnston, Andrew/Sjåfjell, Beate, “The EU’s Approach to Environmentally Sustainable Business: Can Disclosure Overcome the Failings of Shareholder Primacy?”, Research Handbook on EU Environmental Law, Edward Elgar Publishing, 2020, s. 396-401 (Editörler: Peeters, Marjan / Eliantonio, Mariolina).
- Kangal, Zeynel T., ‘Türk Ceza Hukuku Açısından Compliance’, Türk-Alman Hukuk Sempozyumu Teori ve Uygulama Açısından İşletmelerde Hukuk Kurallarına Uygun Hareket Etme (Compliance) Tartışmaları, Adalet Yayınevi, Ankara 2013 s. 73-87 (Editörler: Temel, Erhan / Sözüer, Adem).
- Karasu, Rauf, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2012, C. 18, S. 2, s. 311-331.
- Karatepe Kaya, Meltem, “Riskin Erken Saptanması Komitesinin İşleyişine İlişkin Güncel Hukuki Sorunlar ve Öneriler”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2024, C. 14, S. 2, s. 1663-1713.
- Karğın, Sibel/ Aracı, Hakan/ Aktaş, Hüseyin, “Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi”, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 2013, C. 6, S. 1, s.27-46.
- Karslıoğlu, Hasan, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, Ankara Barosu Dergisi, 2019, C. 77, S. 3, s.181-227.
- Kırca, İsmail/ Şehirli Çelik, Feyzan H./ Manavgat, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, Cilt I, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2013.

- Kıvılcım, Zeynep “Ulus-Aşırı Şirketler ve İnsan Hakları: Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Örneği”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2010, C. 65, S. 3, s. 87-122.
- Koons, Judith E., “Earth Jurisprudence: The Moral Value of Nature”, Pace Environmental Law Review, 2008, C. 25, S.2, s. 263-339.
- Kyoto Protocol to the United Nations Framework Convention to Climate Change, 11 December 1997, 2303 UNTS 162. (<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>, Erişim Tarihi: 31.03.2024)
- Lazarus, Richard J., “Super Wicked Problems and Climate Change: Restraining the Present to Liberate the Future”, Cornell Law Review, 2009, C. 94, S.5, s.1153-1234.
- Letter from Larry Fink, Chairman and Chief Executive Officer, BlackRock, Larry Fink’s 2020 Letter to CEOs: A Fundamental Reshaping of Finance. (<https://www.blackrock.com/americas-offshore/en/larry-fink-ceo-letter>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- McInerney-Lankford, Siobhan, “Climate Change and Human Rights: An Introduction to Legal Issues”, Harvard Environmental Law Review, 2009, C. 33, s. 431-437.
- Mercer, Investing in a Time of Climate Change: The Sequel 11, 2019. (<https://info.mercer.com/rs/521-DEV-513/images/Climate-change-the-sequel-2019-full-report.pdf>, Erişim Tarihi:07.03.2025)
- Monks, Robert A.G./ Minnow, Nell, Corporate Governance, 5 Bası, Chichester 2011.
- OECD, ‘OECD Guidelines for Multinational Enterprises’, 2011. (<https://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- OECD, ‘OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct’, 2018. (www.oecd.org/investment/due-diligence-guidance-for-responsible-business-conduct.htm, , Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- Okuyucu Deniz, Anonim Şirketin Sosyal Sorumluluğu, 1. Bası, Onikilevha Yayıncılık, 2023.
- Oral E, Legal Grounds for Holding Transnational Corporations Directly Responsible for Human Rights Violations under Public International Law, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2015. (<https://tez.yok.gov>.

tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=VExtiZuwj3th9JVvT5MarA&n
o=Y16sf6lveCThl_Y0gT2rNA, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

Özer Işık, Anonim Şirketlerde Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.

Yatağan Özkan, Çiğdem, “Şirket Ortak İçin Mi? Şirket Toplum İçin Mi? Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri Şirketin İşletme Konusuyla Bağdaşır Mı?”, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2023, C. 13, S. 1, s. 485-501.

Özkan, Raziye Aksu, “Türk Ticaret Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartları/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları Bağlamında Usule Uygun Tutulmuş Bilanço İçin Aranan Nitelikler”, Mali Hukuk Dergisi, 2019, C. 15, S.175, s. 1461-1482.

Özkorkut Korkut, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2013.

Paris Agreement, December 12, 2015, in the annex of decision 1/CP.21. (https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf, Erişim Tarihi: 31.03.2024).

Paslı, Ali, ““Compliance” Kavramının Anonim Ortaklıklar Hukukundaki Anlamı ve Sorumluluk Sistemine Etkisi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2013, C. 71, S. 2, s. 317-334.

Peterson, Thomas D./ McKinstry, Robert B. Jr./ Dernbach, John C. “Developing a Comprehensive Approach to Climate Change Policy in the United States that Fully Integrates Levels of Government and Economic Sectors”, Virginia Environmental Law Journal, 2008, C. 26, S. 1, s. 227-270.

Poroy,Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, 15. Bası, Vedat Kitpçılık, Ankara, 2021.

Porter, Michael E/ Kramer, Mark R., “The Big Idea: Creating Shared Value” Harvard Business Review, 2011, 89:1-2. (<https://hbr.org/2011/01/the-big-idea-creating-shared-value>, Erişim Tarihi: 07.03.2025)

Pulaşlı, Hasan, “Compliance Kavramı ve Yönetim Organının Compliance Sorumluluğu”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2019, C. 35, S. 2, s. 27-59.

- Pulaşlı, Hasan “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bağlamında Uluslararası İnsan Hakları ve Çevre Standartlarının Çok Uluslu Şirketlerin Merkez Yönetim Organının Hukuki Sorumluluğuna Etkisi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 2020, C. 36, s. 5-37.
- Pulaşlı, Hasan “Türk, İsviçre ve Alman Hukukuna Göre “İktisadi Amaç” Kavramının Şirket ve Dernekler Bakımından Değerlendirilmesi”, Batider, 2016, C. 32, S. 2, s.21-72.
- Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (2017). (<https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- Report of the Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance (1992). (<https://www.ecgi.global/sites/default/files/codes/documents/cadbury.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- Saban, Metin/ Vargün, Hakan / Gürkan Serhan, “Yatırımcılara Bilgi Sağlama Aracı Olarak Entegre Raporlama”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 2017, C. 19, S. 4, s.915-936.
- Schrader, David E., “The Corporation and Profits”, Journal of Business Ethics, 1987, C. 6, S. 8, s. 589-601.
- Solana, Javier, “Climate Litigation in Financial Markets: A Typology”, Transnational Environmental Law, 2020, C. 9, S. 1, s. 103-135.
- Sönmez, Melih, “Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Önemi ve Mevzuattaki Düzenlenişi: AB ve Türkiye Kıyaslaması”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C. 19, S. 3-4, s. 89-121.
- Sternberg, Elaine, “The Defects of Stakeholder Theory”, Corporate Governance: An International Review, 2002, C. 6, S. 3, s. 151-163.
- Sustainability Accounting Standards Board, Climate Risk Technical Bulletin, 2016. (<https://perma.cc/XZ95-J5Y9>, Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- Şener, Oruç H., Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Tekinalp, Ünal, Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının ve Yönetim-Denetim Felsefelerinin Dinamikleri ile Bunlar Arasındaki İlişki”, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz’e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara 2003.
- The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), Special Report on Global Warming of 1.5 °C.

- (<https://www.ipcc.ch/sr15/>, Erişim Tarihi 31.03.2024)
- Tore, İrem “Corporations and Human Rights: Addressing Human Rights Impacts in Integrated Report”, Prof. Dr. Hasan Pulaşlı’ya Armağan, Cilt 2, Adalet Yayınevi, s. 1509-1543, (Editörler: Korkut, Ömer/ Cengil, Fatih/ Baş, Seda/ Gürbüz, İdil Nur/ ve Doğanay, Zahid).
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı 12. Kalkınma Planı (2024-2028) (https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf, Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- Türkoğlu Üstün, Kamile, “Yeni Bir Dönemin Başlangıcı: Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türk Çevre Hukuku ve Politikalarına Etkileri”, Memleket, Siyaset, Yönetim, 2021, C. 16, S. 36, s. 329-366
- United Nations Framework Convention on Climate Change, 1992. (https://unfccc.int/files/essential_background/background_publications_htmlpdf/application/pdf/conveng.pdf, Erişim Tarihi 31.03.2024).
- United Nations Framework Convention to Climate Change, 9 May 1992, 1771 UNTS. (<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>, Erişim Tarihi 31.03.2024).
- United Nations Human Rights Council: “Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing The United Nations “Protect, Respect And Remedy” Framework”. UN Doc. A/HRC/17/31 (21 March 2011) (https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinessshr_en.pdf, Erişim Tarihi: 10.01.2025)
- Üçüncü, Muhammet Kürşat, “Hukuk ile Kültür İlişkisi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2016, C. 7, S. 28, s. 353-387.
- Weber, Rolf H., “Overcoming the Hard Law/Soft Law Dichotomy in Times of (Financial) Crises”, Journal of Governance and Regulation, 2012, C. 1, S. 1, s.8-14.
- World Economic Forum, “How to Set Up Effective Climate Governance on Corporate Boards: Guiding Principles and Questions”, 2019, (https://www3.weforum.org/docs/WEF_Creating_effective_climate_governance_on_corporate_boards.pdf, Erişim Tarihi 31.03.2024).
- Yamak, Sibel, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramının Gelişimi, Beta Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Yaşar, Tuğçe Nimet, Anonim Şirketler Hukukunda Uyum (Compliance),

Onikilevha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

Yavuz, Mustafa, “Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”, Vergi Dünyası Dergisi, 2020, C. 1, S. 471, s. 141-156.

Yıldırım, Engin, “Lanetlenecek Bir Ruh, Tekmelenecek Bir Beden: Şirketlerin, “İnsan” Hakları Olabilir mi?”, YBHD, 2017, S. 2, s. 63-93.

You, Jeehye, Legal Perspectives on Corporate Social Responsibility Lessons from the United States and Korea, Springer, India 2015.

Yücel Dericiler Ö, Uluslararası Esnek Hukuktan Bağlayıcı Hukuka Şirketler ve İnsan Hakları, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023.